

Lakisääteisen sairausvakuutuksen vakuutustekniikkaa

Teemu Hänninen

SHV-harjoitustyö, suppea

23.11.2016

Abstract

The Finnish statutory national health insurance scheme (NHI) was established in 1964 with the Health Insurance Act [6]. All permanent residents of Finland are covered under the scheme, with benefits including sickness and maternity allowances and medical expenses. Initially the scheme was meant to be funded mainly through contributions by the employers and the employees with one third of the funding covered by the state.

Over time the funding of the scheme started to lose its transparency when the insurance contributions were treated as an instrument of fiscal policy and were regularly lowered to compensate employees and employers during adverse economic cycles. At the same time, as contribution income went down, the expenditure of the scheme was steadily rising which led to further deterioration of the insurance aspect of the NHI. The declining contribution income was replaced by increased state funding which again was often arranged in a one-off manner on an annual basis.

In 2006, to address these issues, the financing of the NHI went through a complete overhaul [9]. The funding was divided into two separate insurance schemes, the labour income insurance covering the loss of income due to sickness or parenthood, and medical expenses insurance dealing with non-income related expenses caused by falling ill such as treatment and medicine. The labour income insurance was funded almost completely by contributions from employers and employees, whereas the funding of the medical expenses insurance was split between the insured and the state. Most importantly, exact rules were laid out on how the benefit expenditure effected the contributions, a link that was missing from the old Health Insurance Act.

The modernised funding proved to be stable: as of 2016 the contributions are still around the same as they were at their inception in 2006. However, beginning in 2017 there are some fundamental changes to the financing of NHI brought about by the competitiveness pact between the trade unions and employers' federations. To reduce the cost of employing people the employers' contributions to the labour income insurance will be scaled down by a predetermined amount and the corresponding employee contribution will be raised to cover the funding gap. To reimburse the employees the state will then take over the same amount of funding in the medical expenses insurance where the employee contributions are lowered to zero for 2017–2019.

In this thesis we present a formal treatment of the mathematics behind the financing of national health insurance after the 2006 reform and explain how the insurance contributions are determined. We also introduce the modifications to the financing of the NHI required by the competitiveness pact starting in 2017. We discuss the implications the competitiveness pact will have on the insurance principle of the national health insurance and whether the cost of indemnity will still be reflected in the contributions.

A mathematically precise approach on NHI financing has been absent so far. In the everyday running of the scheme the practical calculations have been done with a computer model designed by interpreting the Health Insurance Act.

Sisältö

1	Johdanto	4
2	Sairausvakuutuksen rahoituksen kehitysvaiheet	4
2.1	Rahoitus 1964 – 2005	4
2.2	Rahoitusuudistus ja rahoitus 2006 – 2016	5
2.3	Kilpailukyky sopimus ja rahoitus 2017 – 2020	5
3	Sairausvakuutusrahaston yhteiset osat	6
3.1	Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärä	6
3.2	Sairausvakuutusrahaston toimintakulut	6
4	Työtulovakuutus	7
4.1	Työtulovakuutuksen kulut	7
4.2	Vakuutusmaksuilla rahoitettavat kulut	8
4.3	Työtulovakuutuksen tuotot	9
4.4	Työtulovakuutuksen vakuutusmaksujen laskenta	9
4.5	Työtulovakuutuksen rahoitusomaisuus ja siirtyvät erät	11
4.6	Yrittäjien lisärahoitusosuus	12
4.7	Yrittäjien lisärahoitusosuuden rahoitusomaisuus ja siirtyvät erät	12
5	Kilpailukyky sopimus työtulovakuutuksessa	13
5.1	Työnantajien sairausvakuutusmaksuprosentin alennus	13
5.2	Työnantajien alennuksesta syntyvän rahoitusvajeen kattaminen	13
5.3	Päivärahamaksun alennus pienituloisille	14
6	Sairaanhoitovakuutus	15
6.1	Sairaanhoitovakuutuksen kulut	15
6.2	Sairaanhoitovakuutuksen tuotot	15
6.3	Sairaanhoitovakuutuksen vakuutusmaksujen laskenta	17
6.4	Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuus ja siirtyvät erät	18
7	Kilpailukyky sopimus sairaanhoitovakuutuksessa	18
7.1	Valtion rahoitusosuus sairaanhoitovakuutuksessa	19
7.2	Sairaanhoitomaksun alennus	19
8	Kilpailukyky sopimus ja vakuutusperiaate	19
8.1	Vakuutusperiaatteen paremmin säilyttävä vaihtoehto	20
9	Liitteet	21
9.1	Vakuutusmaksut 2006 alkaen	21
9.2	Rahoitusosuudet 1995 – 2020	22
9.3	Merkinnät	23

1 Johdanto

Sairausvakuutus jakautuu työtulovakuutukseen ja sairaanhoitovakuutukseen. Työtulovakuutus korvaa vakuutetulle sairaudesta tai vanhemmuudesta aiheutuneen ansionmenetyksen, sairaanhoitovakuutuksen tehtävänä on sairaudesta ja sen hoidosta syntyneiden kustannusten korvaaminen. Työtulovakuutus rahoitetaan pääasiassa työnantajien ja vakuutettujen vakuutusmaksuilla, sairaanhoitovakuutus puolestaan vakuutettujen vakuutusmaksuilla ja valtion rahoitusosuudella.

Sairausvakuutuksen rahoitus on ollut hyvin tasapainoisessa tilassa vuoden 2006 rahoitusuudistuksen jälkeen, kun rahoitus on määräytynyt vain suoraan sairausvakuutukseen liittyvien tekijöiden seurauksena. Vuoden 2016 keväällä tehty kilpailukyky sopimus kuitenkin muuttaa nykyistä rahoituksen tasapainoa ja tuo siihen uudestaan suhdannepoliittisen elementin, joka on sairausvakuutuksen kannalta ulkopuolinen tekijä.

Tässä työssä esitellään sairausvakuutuksen rahoitus matemaattisesta näkökulmasta. Koska kilpailukyky sopimuksen tuomat muutokset rahoitukseen on toteutettu väliaikaisella lailla siten, että voimassaolevan lain mukainen laskenta tehdään ensin ja vasta sen tuloksiin sovelletaan kilpailukyky sopimusta, on myös tässä esityksessä tarkastelu jaettu toisaalta pysyvän lainsäädännön ja toisaalta kilpailukyky sopimuksen mukaiseen laskentaan. Lopuksi pohditaan vielä kilpailukyky sopimuksen vaikutuksia sairausvakuutusrahaston vakuutusperiaatteeseen.

Matemaattinen esitys sairausvakuutuksen rahoituksesta on toistaiseksi puuttunut. Rahoituksen hoitamisessa tarvittavat käytännön laskelmat on tehty Kelassa laintulkinnan perusteella suunnitellulla tietokonemallilla.

2 Sairausvakuutuksen rahoituksen kehitysvaiheet

Ennen vuotta 1964 yhteiskunta osallistui sairauden aiheuttamiin kustannuksiin ja taloudellisiin menetyksiin lähinnä julkisen sairaalahoidon ja sairauskassojen kautta, sen sijaan avoterveydenhoitoa ei ollut järjestetty ollenkaan ja monet joutuivat ottamaan lainaa sairauskustannusten kattamiseksi. Sairausvakuutusjärjestelmää suunniteltaessa ajateltiin pakollisen vakuutuksen soveltuvan hyvin sairaudesta aiheutuvien tappioiden korvaamiseen sairastumisen sattumanvaraisuuden vuoksi. Vapaaehtoisissa vakuutuksissa tiettyjen ryhmien vakuutusmaksut nousisivat niin korkeiksi, että vain suurituloisilla olisi niihin varaa.

Pitkään kestäneen valmisteluvaiheen jälkeen sairausvakuutuslaki astui alkuperäisessä muodossaan [6] voimaan vuonna 1964. Sairausvakuutuksen perusrakenne oli jo tuolloin pääpiirteissään sama kuin nykyisinkin, tosin etuuksia oli vähemmän ja niiden tasot olivat alhaisempia. Etuudet jakaantuivat sairaanhoito- sekä raskaus- ja synnytyskustannusten korvauksiin ja toisaalta sairaus- ja äitiyspäivärahoihin, lisäksi 2 % vakuutettujen maksuista oli käytettävä sairauksien ennaltaehkäisyyn ja vakuutettujen kuntouttamiseen. Vakuutettuja olivat kaikki Suomessa asuvat henkilöt.

2.1 Rahoitus 1964 – 2005

Sairausvakuutuksen rahoittivat vakuutetut, työnantajat ja valtio. Vakuutettujen vakuutusmaksu oli alussa 0,5 penniä veroäyryiltä, työnantajan maksu puolestaan oli 0,5 % työntekijälle suoritetun veronalaisen palkan määrästä. Mikäli vakuutusmaksutuotot eivät olleet riittäviä, rahoituksen puuttuva osa suoritettiin valtion varoista. Kaikki sairausvakuutuksen kulut maksettiin Kelan sairausvakuutusrahastosta eikä menoja eritelty sen mukaan, liittyivätkö ne työsuhteeseen vai eivät.

Vuoden 1964 sairausvakuutuslakia valmisteltaessa tavoitteena oli, että sairausvakuutuksen kustannukset jakautuisivat suunnilleen tasan eri rahoittajien kesken. Näin ei kuitenkaan käynyt, vaan pääosan kuluista maksoivat vakuutetut ja työnantajat, eikä valtion juurikaan tarvinnut osallistua sairausvakuutuksen kustannuksiin ennen 1980-lukua. Tilanne muuttui, kun vakuutettujen ja työnantajien sairausvakuutusmaksujen alentamista alettiin käyttää suhdannepoliittikan välineenä 1970-luvun lopulta alkaen.

Sairausvakuutuksen rahoitus perustui 1990-luvulla ja 2000-luvun alussa merkittäviltä osin vuosittain annetuilla budjettilaeilla tai väliaikaisilla laeilla tehtyihin ratkaisuihin ja valtion takuusuoritukseen, mikä vaikeutti rahoitusrakenteen hallintaa. Samalla rahoituksen tasapaino oli alkanut siirtyä valtion harteille, sillä vakuutusmaksuja alennettiin samaan aikaan, kun etuuskulut kasvoivat yleistä kustannus- ja ansiotasokehitystä nopeammin. Poikkeustilanteita varten tarkoitettua valtion takuusuorituksesta tuli jokavuotinen toimenpide ja vuonna 2005 valtio rahoitti jo yli 40 % sairausvakuutuksen kuluista.

Vakuutusperiaate tarkoittaa sitä, että riskiä vastaavalla vakuutusmaksulla katetaan vakuutetulle koituvat etuudet, ja riski tasoitetaan kaikkien vakuutettujen kesken. Sairausvakuutuksessa muutokset riskissä eli etuusmenojen muutokset eivät kuitenkaan vaikuttaneet vakuutusmaksujen tasoon mitenkään. Vakuutusperiaate ei siis toiminut.

2.2 Rahoitusuudistus ja rahoitus 2006 – 2016

Sairausvakuutuksen rahoitusta 2000-luvun alussa vaivannut jatkuvuuden ja vakuutusperiaatteen puute johtivat lopulta rahoituksen uudistamiseen vuonna 2006. Sairausvakuutus jaettiin rahoituksellisesti kahtia työnantajien ja -tekijöiden rahoittamaan työtulovakuutukseen sekä koko väestöä koskevaan sairaanhoitovakuutukseen, jonka rahoitukseen osallistuvat palkansaaajien lisäksi myös etuudensaaajat.

Maksujen ja etuuskien välistä yhteyttä vahvistettiin. Ansioon perustuvat päivärahat alettiin rahoittaa vakuutetuilta ja työnantajilta perittävillä palkkaperusteisilla vakuutusmaksuilla, kun taas ansioihin perustumattomissa sairausvakuutusetuksissa vakuutusmaksun perusteena olivat verotettavat ansiotulot. Työnantajat eivät halunneet osallistua sairaanhoitovakuutuksen rahoittamiseen.

Uudistuksen jälkeen sairausvakuutuksen rahoitus kerättiin vakuutusperiaattetta noudattaen ennalta päätettyjen sääntöjen mukaan määrätyillä vakuutusmaksuilla ja valtion osuuksilla, eivätkä suhdannepoliittiset syyt vaikuttaneet maksujen suuruuteen. Vakuutusmaksuihin tehtiin muutoksia vain sairausvakuutuksen rahoittamiseen liittyvistä syistä.

Rahoitusuudistus vakautti sairausvakuutuksen rahoituksen. Vuosina 2006 – 2016 vakuutusmaksut olivat hyvin lähellä uudistushetken alkuperäisiä tasojaan, eivätkä maksuprosentit missään vaiheessa rikkoneet sairausvakuutuslaissa mainittuja ylä- ja alarajoja, minkä puitteissa maksut oli mahdollista hyväksyä asetuksella. Uudistuksen jälkeen valtion osuus sairausvakuutuksen rahoituksesta laski noin neljännekseen etuuskuuluista.

2.3 Kilpailukyky sopimus ja rahoitus 2017 – 2020

Vuoden 2006 uudistuksessa rahoitus oli tarkoitus turvata vakaalla ja pitkäjänteisellä tavalla, eikä enää pitänyt olla mahdollista muuttaa vakuutusmaksuja suhdanteiden vuoksi. Kevään 2016 kilpailukyky sopimuksessa [13] suhdannepoliittikka palasi kuitenkin huomioon otettavaksi tekijäksi sairausvakuutuksen rahoituksessa, kun työnantajien maksutaakan helpottamiseksi työtulovakuutuksen vakuutusmaksuja alennettiin työnantajilta ja korotettiin työntekijöiltä. Valtio korvaa työntekijöille tästä aiheutuneet kustannukset maksamalla työntekijöiden puolesta heidän rahoitusosuutensa sairaanhoitovakuutuksessa.

Sairaanhoitomaksun ja päivärahamaksun maksupohjien erojen vuoksi pienituloiset palkansaaajat jäivät vaihtokaupan väliin putoajaryhmäksi. He eivät aiemminkaan joutuneet maksamaan sairaanhoitomaksua, eivätkä siis olisi hyöttyneet sen alentamisesta, mutta olisivat silti joutuneet maksamaan korotettua päivärahamaksua. Pienituloisten tilanteen helpottamiseksi päivärahamaksukin alennettiin heidän osaltaan nolnaan ja valtio rahoitti saamatta jääneet vakuutusmaksut.

Koska sopimuksen syntymisestä sen voimaantuloon oli niin lyhyt aika, tehtiin muutokset sairausvakuutuslakiin väliaikaisina muutoksina. Sairausvakuutuksen vanha laskenta säilyy taustalla ja sen tuloksiin sovelletaan kilpailukyky sopimusta vuosina 2017 – 2020. Ennen vuotta 2021 on tarkoitus säätää uudesta pysyvästä rahoitusjärjestelystä.

3 Sairausvakuutusrahaston yhteiset osat

Sairausvakuutusrahasto on yksi Kelan kolmesta etuusrahastosta, joka on rahoituksellisesti jaettu kahteen itsenäiseen osaan, työtulovakuutukseen ja sairaanhoitovakuutukseen. Sääntely rahastojen vähimmäismäärästä ja niiden toimintakuluosuuksista on silti identtistä sairausvakuutusrahaston molemmille osille historiallisista ja käytännöllisistä syistä.

3.1 Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärä

Maksuvalmiuden ylläpitämiseksi sairausvakuutusrahastossa on lain määrittelemä vähimmäistaso $R_{SV,v}^{min}$, rahaston rahoitusomaisuuden määrän kunkin vuoden päättyessä $R_{SV,v}^{vl}$ on oltava vähintään 8 % sairausvakuutuksen vuotuisista kokonaiskuluista ([9]: 18L 3§). Vähimmäismäärää laskettaessa rahoitusomaisuudesta vähennetään vieraan pääoman erät ja varaukset.

Kaikkien etuus- ja toimintakulujen vuosittaisen muutoksen vaikutus sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän turvaamiseen otetaan kuluna huomioon rahoitustarvetta määritettäessä. Käytännössä kulujen muutoksesta otetaan huomioon se osuus, millä kokonaiskulut vaikuttavat sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärään eli 8 %.

3.1.1 Rahoitusomaisuuden vaihteluväli

Sairausvakuutusrahaston rahoitusomaisuudelle on säädetty myös enimmäismäärä $R_{SV,v}^{max}$, joka on 12 % vuotuisista kokonaiskuluista ([9]: 18L 26§). Jos rahoitusomaisuus on vuoden lopussa suurempi kuin sen enimmäismäärä tai pienempi kuin sen vähimmäismäärä, otetaan ylite tai alite huomioon seuraavan vuoden vakuutusmaksuja määrättäessä.

Koska vakuutusmaksut määräytyvät toisistaan poikkeavilla tavoilla eri vakuutuksissa, tarkastellaan myös rahoitusomaisuuden vaihteluväliä erikseen työtulovakuutuksessa ja sairaanhoitovakuutuksessa. Työtulovakuutuksen vaihteluväli on vielä jaettu kahteen osaan, joista toisessa on pääosa työtulovakuutuksen kuluista, toisessa puolestaan yrittäjien lisärahoitusosuudella rahoitettavat kulut.

Rahoitusomaisuuden vaihteluväli otettiin käyttöön rahoitusuudistuksen yhteydessä 2006 tasoittamaan vakuutusmaksujen muutospaineita. Idea oli, että noususuhdanteen aikana rahoitusomaisuus voisi nousta enimmäismääräänsä asti ja laskusuhdanteessa vastaavasti laskea vähimmäismääräänsä ilman, että sillä on vaikutusta seuraavalle vuodelle vahvistettaviin maksuihin.

3.2 Sairausvakuutusrahaston toimintakulut

3.2.1 Toimintakulujen rakenne

Kelan etuudet maksetaan kolmesta eri etuusrahastosta, eläke-etuudet kansaneläkerahastosta, sairauksiin ja terveydenhuoltoon liittyvät etuudet sairausvakuutusrahastosta ja muut etuudet, kuten työttömyysturva ja asumistuki sosiaaliturvan yleisrahastosta. Kelan toimintakulut rahoitetaan näiden kolmen rahaston tuotoilla.

Kelan toimintakuluista kaksi kolmasosaa muodostuu henkilökunnan palkoista ja sivukuluista, jäljelle jäävän osan suurimpia kulueriä ovat ostopalvelut (n. 13 % kokonais-toimintakuluista) ja IT-kulut (n. 6 %). Mikäli jokin osa toimintakuluja on suoraan osoitettavissa jonkin tietyn etuusrahaston vastuulle, tämä osa rahoitetaan täysimääräisesti kyseisestä rahastosta, kuten Kelan osuus veronkannon kustannuksista, jotka rahoitetaan sairausvakuutusrahastosta.

Suurin osa toimintakuluista on kuitenkin sellaisia, jotka eivät selvästi kohdistu mihinkään tiettyyn etuusrahastoon. Tämän vuoksi toimintakulut jaetaan Kelan etuusrahastojen kesken vuosittain vahvistettavilla prosenttiosuuksilla, jotka perustuvat edellisen vuoden toimintolaskennan kahden ensimmäisen vuosineljänneksen toteutuneisiin osuuksiin. Jako-osuuksia vahvistettaessa otetaan huomioon myös yksittäisten rahastojen vastuulla olevat erityiskulut.

Vuonna 2016 toimintakuluista kansaneläkerahaston osuus oli 17,16 %, sairausvakuutusrahaston osuus 46,00 %, sekä sosiaaliturvan yleisrahaston osuus 36,84 %.

3.2.2 Toimintakulujen rahoittaminen sairausvakuutusrahastossa

Sairausvakuutusrahaston varsinaisten¹ toimintakulujen $M_{\mathbb{S},v}^{tkvs}$ kautta voidaan laskea toimintakulujen rahoitettava määrä $N_{\mathbb{S},v}^{tk}$ lisäämällä siihen ensin rahaston vähimmäismäärän turvaamiseksi 8 % varsinaisten toimintakulujen muutoksesta edelliseen vuoteen nähden ja vähentämällä lopputuloksesta rahaston sijoitustuotot $T_{\mathbb{S},v}^{om}$,

$$N_{\mathbb{S},v}^{tk} = M_{\mathbb{S},v}^{tkvs} + 0,08 \cdot (M_{\mathbb{S},v}^{tkvs} - M_{\mathbb{S},v-1}^{tkvs}) - T_{\mathbb{S},v}^{om}. \quad (1)$$

Työtulovakuutuksen osuus sairausvakuutusrahaston rahoitettavista toimintakuluista on ollut 35 % vuodesta 2009 lähtien, kun toimintakuluja alettiin jakaa kolmeen etuusrahastoon nykyiseen tapaan, sairaanhoitovakuutuksen osuudeksi jää loput 65 %. Sairaanhoitovakuutuksen sisällä taas 44,9 % kuluista rahoitetaan valtion varoista ja 55,1 % vakuutettujen sairaanhoitomaksuilla, eli

$$O_{\mathbb{T},v}^{tk} = 0,35, \quad O_{\mathbb{S},v}^{tk} = 1 - O_{\mathbb{T},v}^{tk} = 0,65, \quad O_{\mathbb{S},v}^{vo} = 0,449 \quad \text{ja} \quad O_{\mathbb{S},v}^{vk} = 0,551. \quad (2)$$

Toimintakulujen rahoitusosuudet sairaanhoitovakuutuksessa suhteessa koko sairausvakuutusrahastoon ovat

$$O_{\mathbb{S},v}^{votk} = O_{\mathbb{S},v}^{vo} O_{\mathbb{S},v}^{tk} = 0,292 \quad \text{ja} \quad O_{\mathbb{S},v}^{vktk} = O_{\mathbb{S},v}^{vk} O_{\mathbb{S},v}^{tk} = 0,358, \quad (3)$$

ja lopulta toimintakulujen rahoitusosuuksiksi saadaan

$$N_{\mathbb{T},v}^{tk} = O_{\mathbb{T},v}^{tk} N_{\mathbb{S},v}^{tk}, \quad N_{\mathbb{S},v}^{votk} = O_{\mathbb{S},v}^{votk} N_{\mathbb{S},v}^{tk} \quad \text{ja} \quad N_{\mathbb{S},v}^{vktk} = O_{\mathbb{S},v}^{vktk} N_{\mathbb{S},v}^{tk}. \quad (4)$$

4 Työtulovakuutus

4.1 Työtulovakuutuksen kulut

Työtulovakuutus on työssä oleville suunnattu vakuutus sairauden tai lapsen saamisen vuoksi menetettyjen ansiotulojen varalta. Vuonna 2015 työtulovakuutuksen etuuskuluista $M_{\mathbb{T},v}^{et}$ noin 85 % muodostui sairaus- ja vanhempainpäivärahoista sekä kuntoutusrahoista, lopuista etuuskuluista suurin osa käytettiin työnantajille maksettaviin työterveyshuollon korvauksiin. Muita työtulovakuutuksen etuuksia ovat maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusturvaan kuuluvat päivärahat, yrittäjien lisäpäivärahat sairausvakuutuksen omavastuupäiviltä, sekä työnantajille maksettavat korvaukset vanhempainpäivärahan vuosilomakustannuksista ja vuonna 2017 alkava kertakorvaus työnantajille vanhemmuudesta johtuvista perhevapaakustannuksista.

Työtulovakuutuksen osuus sairausvakuutusrahaston toimintakuluista $O_{\mathbb{T},v}^{tk}$ on ollut 35 % vuodesta 2009 alkaen. Kaikista työtulovakuutuksen kuluista toimintakuluja on noin 3 %, osuus ei ole merkittävästi vaihdellut vuosien varrella.

4.1.1 Valtion osuuksilla rahoitettavat etuskulut

Sairausvakuutuslaki määrää erikseen tietyt työtulovakuutuksen kuluerät rahoitettaviksi muulla tavoin kuin yleisillä vakuutusmaksuilla. Työtulovakuutuksen etuuskuluista valtio rahoittaa ([9]: 18L 13§)

- 1) Vähimmäismääräiset päivärahaetudet eli sairaus- ja vanhempainpäivärahat sekä kuntoutusrahat

$$V_{\mathbb{T},v}^{pvmi} = M_{\mathbb{T},v}^{pvmi} = M_{\mathbb{T},v}^{spmi} + M_{\mathbb{T},v}^{vpmi} + M_{\mathbb{T},v}^{krmi} \quad (5)$$

- 2) Yrittäjien sairaanhoito ja muu terveydenhuolto siltä osin kuin se ylittää työnantajan velvollisuudeksi säädetyn tason

$$V_{\mathbb{T},v}^{yrth} = M_{\mathbb{T},v}^{yrth} \quad (6)$$

¹ Varsinaisilla kuluilla $M_{\mathbb{S},v}^{vs}$ tarkoitetaan vuonna v tosiasiaassa toteutuneita kuluja ilman 8 %:n osuutta kulujen muutoksesta edelliseen vuoteen nähden.

- 3) 0,1 % muista kuin vähimmäismääräisistä vanhempainpäivärahoista ilman lomakorvauksia

$$V_{\mathbb{T},v}^{vpim} = 0,001 \cdot (M_{\mathbb{T},v}^{vp} - M_{\mathbb{T},v}^{vpmi} - M_{\mathbb{T},v}^{vplk}) \quad (7)$$

- 4) Maatalousyrittäjien työterveyshuoltoon kuuluvat tilakäynnit ja työpaikkaselvitykset sekä osuus maatalousyrittäjien työterveyshuoltoa ohjaavan keskushallinnon kuluista [8]

$$V_{\mathbb{T},v}^{math} = M_{\mathbb{T},v}^{math} \quad (8)$$

Valtion osuus työtulovakuutuksesta on siten kaiken kaikkiaan

$$V_{\mathbb{T},v} = V_{\mathbb{T},v}^{pvmi} + V_{\mathbb{T},v}^{yrth} + V_{\mathbb{T},v}^{vpim} + V_{\mathbb{T},v}^{math}. \quad (9)$$

4.1.2 Muut erityisrahoitettavat kulut

Valtion osuuksien lisäksi yrittäjät rahoittavat itse yrittäjille sairauspäivärahan omavastuujalta maksettavista päivärahoista koituvat kulut $M_{\mathbb{T},v}^{yrpv}$. Tämän vuoksi yrittäjien YEL-tulosta peritään palkansaaajien ja yrittäjien normaalin päivärahamaksun lisäksi lisärahoitusosuutta $P_{\mathbb{T},v}^{yr}$.

Työnantajille vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista maksettavien kertakorvausten kulut $M_{\mathbb{T},v}^{takk}$ katetaan kokonaisuudessaan työnantajien sairausvakuutusmaksun tuotoilla. Työnantajien rahoitusosuutta kasvatetaan kertakorvauskuluja vastavasti sen jälkeen, kun yhteisesti rahoitettavien osuuksien kulut on katettu [3].

4.2 Vakuutusmaksuilla rahoitettavat kulut

4.2.1 Yhteisesti rahoitettavat kulut

Työtulovakuutuksessa vakuutusmaksuilla yhteisesti rahoitettavat varsinaiset etuuskulut saadaan vähentämällä kaikista etuuskuluista kappaleissa 4.1.1 ja 4.1.2 mainitut erät, jotka rahoittaa jokin muu taho kuin työnantajat ja vakuutetut yhteisesti, sekä päivärahaetuuksien takautumissuoritukset (kappale 4.3.3). Siispä

$$N_{\mathbb{T},v}^{etvs} = M_{\mathbb{T},v}^{etvs} - V_{\mathbb{T},v} - M_{\mathbb{T},v}^{yrpv} - M_{\mathbb{T},v}^{takk} - T_{\mathbb{T},v}^{tspv}. \quad (10)$$

Sairausvakuutusrahaston vähimmäismäärän turvaamiseksi otetaan työtulovakuutuksessa kuluna huomioon lisäksi 8 % etuuskulujen (myös valtion rahoittamien) vuosittaisesta muutoksesta, jolloin

$$N_{\mathbb{T},v}^{et8p} = 0,08 \cdot ((N_{\mathbb{T},v}^{etvs} + V_{\mathbb{T},v}) - (N_{\mathbb{T},v-1}^{etvs} + V_{\mathbb{T},v-1})). \quad (11)$$

Nyt voidaan laskea vakuutusmaksuilla rahoitettavat kulut

$$N_{\mathbb{T},v} = N_{\mathbb{T},v}^{etvs} + N_{\mathbb{T},v}^{et8p} + N_{\mathbb{T},v}^{tk} + S_{\mathbb{T},v-1}^{ro}, \quad (12)$$

missä työtulovakuutuksesta rahoitettava määrä sairausvakuutuksen toimintakuluja $N_{\mathbb{T},v}^{tk}$ saadaan kaavoista (1) ja (4), ja $S_{\mathbb{T},v-1}^{ro}$ on edelliseltä vuodelta huomioon otettava työtulovakuutuksen rahoitusomaisuuden enimmäismäärän ylite tai vähimmäismäärän alite (33).

4.2.2 Kertakorvaus

Vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista maksettavien kertakorvausten rahoitettavat kulut sisältävät varsinaiset etuuskulut, 8 % varsinaisten etuuskulujen muutoksesta, sekä edelliseltä vuodelta siirtyvän rahoituksen ylijäämän tai vajeen

$$N_{\mathbb{T},v}^{takk} = M_{\mathbb{T},v}^{kkvs} + 0,08 \cdot (M_{\mathbb{T},v}^{kkvs} - M_{\mathbb{T},v-1}^{kkvs}) + S_{\mathbb{T},v-1}^{takk}, \quad (13)$$

missä siirtyvä erä on edellisvuoden rahoitettavien kulujen ja maksutuottojen erotus

$$S_{\mathbb{T},v-1}^{takk} = N_{\mathbb{T},v-1}^{takk} - T_{\mathbb{T},v-1}^{takk}. \quad (14)$$

4.3 Työtulovakuutuksen tuotot

4.3.1 Vakuutusmaksut

Työtulovakuutukseen kerätään rahoitusta kolmella eri vakuutusmaksulla, joista sairausvakuutuslaissa ([9]: 18L 4§) määritellyjä pääasiallisia vakuutusmaksuja ovat työnantajien sairausvakuutusmaksu $P_{T,v}^{ta}$ ja palkansaaajien ja yrittäjien päivärahamaksu $P_{T,v}^{py}$. Näiden kahden maksun lisäksi peritään myös yrittäjien lisärahoitusosuutta $P_{T,v}^{yr}$, mutta sen rahoituskohde on tarkoin rajattu ja toisaalta sen tuotto on alle 0,3 % kaikista työtulovakuutuksen vakuutusmaksutuotoista.

Työnantajien sairausvakuutusmaksun maksuperuste on työntekijöille maksettavien palkkojen yhteismäärä $PS_{T,v}^{ta}$ ([7]: 4 §). Päivärahamaksu puolestaan perustuu vakuutettujen veronalaiseen palkka- ja työtuloon, sekä yrittäjän ja maatalousyrittäjän eläkelakien mukaisiin vahvistettuihin työtuloihin, jotka yhdessä muodostavat vakuutettujen palkkasumman $PS_{T,v}^{py}$ ([9]: 11L 2–5§). Yrittäjien lisärahoitusosuus $P_{T,v}^{yr}$ määräytyy osuutena YEL-vakuutuksen mukaisesta työtulosta $PS_{T,v}^{yr}$ ([9]: 18L 13§).

Vuoden v aikana tilitettävät vakuutusmaksutuotot saadaan yhtälöstä

$$T_{T,v}^x = \frac{1}{12} P_{T,v-1}^x PS_{T,v-1}^x + \frac{11}{12} P_{T,v}^x PS_{T,v}^x, \quad x \in \{ta, py\}, \quad (15)$$

sillä joulukuussa vuonna $v-1$ maksetuista palkoista pidätetyt vakuutusmaksut tilitetään Kelaan vasta vuoden v tammikuussa. Joulukuussa $v-1$ on kuitenkin voimassa vielä vakuutusmaksut $P_{T,v-1}^{ta}$ ja $P_{T,v-1}^{py}$, joten yhden kuukauden vakuutusmaksutuotot vuonna v perustuvat vielä vuoden $v-1$ vakuutusmaksuprosentteihin.

Vakuutettujen vakuutusmaksut peritään veron ennakonpidätyksen yhteydessä. Verotussidonnaisuuden vuoksi maksuja ei voi muuttaa kesken vuotta, vaan niitä tarkistetaan kerran vuodessa yhdeksi kalenterivuodeksi kerrallaan.

4.3.2 Valtion ennakot työtulovakuutukseen

Työtulovakuutuksen valtion rahoitusosuudet maksetaan arvioon perustuen kuukausittain. Suorituksessa otetaan huomioon kirjanpidon mukaisen viimeisen toteutuneen kuukauden kulujen ja vastaavan ennakon erotus ([10]: 4L 1§). Käytännön seurauksena valtion toteutunut rahoitusosuus ja valtion ennakkomaksujen määrä ovat työtulovakuutuksen rahoitusomaisuuslaskelman kannalta yhtä suuria, eikä valtion osuuksien yli- tai alijäämää oteta siinä huomioon, toisin kuin sairaanhoitovakuutuksessa (ks. s.16 ja s.18).

4.3.3 Muut tuotot

Takautumissuoritukset $T_{T,v}^{tspv}$ ovat väärin perustein vakuutetuille maksettuja päivärahaetuksia, jotka on peritty takaisin. Takautuvat suoritukset vähennetään etuuskuuluista $M_{T,v}^{et}$ ennen niiden rahoittamista (10).

4.4 Työtulovakuutuksen vakuutusmaksujen laskenta

4.4.1 Sairausvakuutusmaksu ja päivärahamaksu

Uudistetun sairausvakuutuslain tullessa voimaan vuonna 2006 työtulovakuutuksen vakuutusmaksuilla rahoitettavista eristä $N_{T,2006}$ rahoitettiin 73 % työnantajan sairausvakuutusmaksun tuotolla $T_{T,2006}^{ta}$ ja 27 % sairausvakuutuksen päivärahamaksun tuotolla $T_{T,2006}^{py}$. Vuonna 2006 oli $P_{T,v}^{ta} = 2,06\%$ ja $P_{T,v}^{py} = 0,77\%$, sen jälkeen tarvittavat maksujen muutokset on jaettu tasan sairausvakuutusmaksun ja päivärahamaksun kesken.

Vakuutusmaksut tarkistetaan vuosittain kalenterivuodeksi kerrallaan. Tarkistus tehdään laskemalla maksutuoton muutostarve kuluvaan vuoteen nähden ja lisäämällä saatu muutos olemassaoleviin maksuprosentteihin.

Tarkistusprosessi alkaa laskemalla, kuinka paljon maksutuotto vuonna v olisi, jos maksuprosentit pysyisivät edellisvuoden $v-1$ tasolla. Työnantajien laskennallinen tuotto ilman kertakorvauskulujen rahoitusosuutta on

$$T_{T,v}^{taik*} = P_{T,v-1}^{taik} \cdot \frac{1}{12} (PS_{T,v-1}^{ta} + 11 \cdot PS_{T,v}^{ta}). \quad (16)$$

Vastaavasti palkansaaajien ja yrittäjien laskennalliseksi tuotoksi saadaan

$$\mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{py*} = P_{\mathbb{T},v-1}^{py} \cdot \frac{1}{12} \left(PS_{\mathbb{T},v-1}^{py} + 11 \cdot PS_{\mathbb{T},v}^{py} \right). \quad (17)$$

Vähentämällä yhtälöiden (16) ja (17) mukaiset laskennalliset maksutuotot $\mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{taik*}$ ja $\mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{py*}$ yhtälössä (12) lasketuista rahoitettavista kuluista $N_{\mathbb{T},v}$ saadaan tulokseksi laskennallinen kulu

$$M_{\mathbb{T},v}^* = N_{\mathbb{T},v} - \mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{taik*} - \mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{py*}, \quad (18)$$

jonka verran maksutuoton täytyy muuttua, että rahoitettavat kulut saataisiin katettua. Jakamalla tämä laskennallinen kulu rahoittamiseen osallistuvien tahojen maksupohjalla saadaan tulokseksi maksuprosenttien muutostarve

$$P_{\mathbb{T},v}^* = \frac{12}{11} \cdot \left(\frac{M_{\mathbb{T},v}^*}{PS_{\mathbb{T},v}^{ta} + PS_{\mathbb{T},v}^{py}} \right) = \frac{12}{11} \cdot \left(\frac{N_{\mathbb{T},v} - \mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{ta*} - \mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{py*}}{PS_{\mathbb{T},v}^{ta} + PS_{\mathbb{T},v}^{py}} \right). \quad (19)$$

Kerroin $\frac{12}{11}$ yhtälössä (19) johtuu siitä, että maksutuoton muutostarve $M_{\mathbb{T},v}^*$ halutaan rahoittaa vuoden v aikana saatavilla maksutuotoilla. Koska maksuprosenttien muutos $P_{\mathbb{T},v}^*$ vaikuttaa tuottoihin vain 11 kuukauden ajan vuonna v , mutta sinä aikana halutaan silti kattaa koko rahoitustarpeen muutos, täytyy $P_{\mathbb{T},v}^*$ kalibroida vastaavasti.

Vuoden v maksuprosentit saadaan nyt lisäämällä yllä laskettu muutos $P_{\mathbb{T},v}^*$ vuoden $v-1$ maksuprosentteihin

$$P_{\mathbb{T},v}^{taik} = P_{\mathbb{T},v-1}^{taik} + P_{\mathbb{T},v}^* \quad \text{ja} \quad P_{\mathbb{T},v}^{py} = P_{\mathbb{T},v-1}^{py} + P_{\mathbb{T},v}^*. \quad (20)$$

Työnantajien osalta $P_{\mathbb{T},v}^{taik}$ ei ole vielä lopullinen maksuprosentti, sillä siitä puuttuu kertakorvauskulujen rahoitusosuuden vaikutus.

4.4.2 Työnantajien maksuprosentin lisäys kertakorvauskulujen rahoittamiseksi

Vuonna 2017 voimaan tuleva työnantajille maksettava kertakorvaus vanhemmuudesta aiheutuvista perhevapaakustannuksista rahoitetaan kokonaisuudessaan työnantajan sairausvakuutusmaksun tuotolla [3]. Tämän vuoksi työnantajien maksuprosenttia kasvatetaan rahoitettavien kertakorvauskulujen $N_{\mathbb{T},v}^{takk}$ verran (13).

Kertakorvauksen lisämaksuprosentti työnantajille lasketaan samoin kuin yleiset vakuutusmaksut työtulovakuutuksessa (kaavat (16)–(19)). Vuoden v laskennallinen maksutuotto siinä tapauksessa, että maksuprosentti pysyy vuoden $v-1$ tasolla, on

$$\mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{takk*} = P_{\mathbb{T},v-1}^{takk} \cdot \frac{1}{12} \left(PS_{\mathbb{T},v-1}^{ta} + 11 \cdot PS_{\mathbb{T},v}^{ta} \right). \quad (21)$$

Vähennetään yhtälön (21) laskennallinen maksutuotto $\mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{takk*}$ rahoitettavista kertakorvauskuluista $N_{\mathbb{T},v}^{takk}$, jolloin saadaan selville maksutuoton muutostarve $M_{\mathbb{T},v}^{takk*}$, kuten yhtälössä (18). Jakamalla tämä rahoituksen määrällinen muutostarve työnantajien palkkasummalla saadaan tulokseksi määrä, jolla työnantajien maksuprosentin täytyy muuttua eli

$$P_{\mathbb{T},v}^{takk*} = \frac{12}{11} \cdot \left(\frac{N_{\mathbb{T},v}^{takk} - \mathbb{T}_{\mathbb{T},v}^{takk*}}{PS_{\mathbb{T},v}^{ta}} \right). \quad (22)$$

Silloin työnantajien maksuprosentti kertakorvauskulujen kattamiseksi on

$$P_{\mathbb{T},v}^{takk} = P_{\mathbb{T},v-1}^{takk} + P_{\mathbb{T},v}^{takk*}. \quad (23)$$

4.4.3 Kertakorvauksen maksuprosentti vuonna 2017

Koska kertakorvausta maksetaan ensimmäisen kerran vasta vuonna 2017, on luonnollisesti maksuprosentin $P_{\mathbb{T},2017}^{takk}$ laskennassa moni ylläolevista termeistä nolliä. Vuodelle 2017 pätee yhtälöiden (13) ja (21) nojalla, että rahoitettavat kulut, sekä laskennallinen maksutuotto, jos maksuprosentti ei muutu, ovat

$$N_{\mathbb{T},2017}^{takk} = 1,08 \cdot M_{\mathbb{T},2017}^{kkvs} \quad \text{ja} \quad \mathbb{T}_{\mathbb{T},2017}^{takk*} = 0, \quad (24)$$

jolloin yhtälöistä (22) ja (23) seuraa, että

$$P_{\mathbb{T},2017}^{ta\,kk} = \frac{12,96 \cdot M_{\mathbb{T},2017}^{kk\,vs}}{11 \cdot PS_{\mathbb{T},2017}^{ta}}. \quad (25)$$

4.4.4 Työnantajien maksuprosentti yhteensä

Työnantajien maksu yhteensä on summa yhteisiin kuluihin tarkoitettusta sairausvakuutusmaksusta (20) ja kertakorvauksen rahoittamiseksi määritetystä lisäprosentista (23)

$$P_{\mathbb{T},v}^{ta} = P_{\mathbb{T},v}^{ta\,ik} + P_{\mathbb{T},v}^{ta\,kk}. \quad (26)$$

4.5 Työtulovakuutuksen rahoitusomaisuus ja siirtyvät erät

Olkoon $R_{\mathbb{T},v}^{va}$ työtulovakuutuksen rahoitusomaisuus vuoden v alussa. Rahoitusomaisuus vuoden v lopussa $R_{\mathbb{T},v}^{vl}$ saadaan, kun vuoden alun tilanteeseen lisätään työtulovakuutuksen rahoitusomaisuuteen vaikuttavat tuotot yhteensä $T_{\mathbb{T},v}^{ro}$ ja siitä vähennetään vastaavat kulut yhteensä $M_{\mathbb{T},v}^{ro}$, jolloin

$$R_{\mathbb{T},v}^{vl} = R_{\mathbb{T},v}^{va} + T_{\mathbb{T},v}^{ro} - M_{\mathbb{T},v}^{ro}. \quad (27)$$

Rahoitusomaisuuslaskelmaan sisällytetään sekä vakuutusmaksuilla rahoitettujen erien että valtion rahoittamien erien tuotot ja kulut. Sen sijaan yrittäjien lisäpäivärahat eivät sisälly kaavan (27) laskelmaan, vaan lisäpäivärahoille on oma rahoitusomaisuuslaskelmansa (kappale 4.7).

Työtulovakuutuksen tuotot vuoden aikana yhtälössä (27) koostuvat työnantajien sairausvakuutusmaksuista sekä työntekijöiden ja yrittäjien päivärahamaksuista, omaisuuden tuotoista ja valtion osuudesta työtulovakuutukseen

$$T_{\mathbb{T},v}^{ro} = T_{\mathbb{T},v}^{ta} + T_{\mathbb{T},v}^{py} + T_{\mathbb{T},v}^{om} + V_{\mathbb{T},v}. \quad (28)$$

Näistä valtion osuus $V_{\mathbb{T},v}$ on määritelty yhtälössä (9), sekä vuoden v aikana saadut vakuutusmaksutuotot $T_{\mathbb{T},v}^{ta}$ ja $T_{\mathbb{T},v}^{py}$ yhtälössä (15). Työtulovakuutuksen omaisuuden tuotto puolestaan saadaan kertomalla koko sairausvakuutusrahaston omaisuuden tuotto työtulovakuutuksen osuudella rahaston toimintakuluista

$$T_{\mathbb{T},v}^{om} = O_{\mathbb{T},v}^{tk} T_{\mathbb{SV},v}^{om}. \quad (29)$$

Rahoitusomaisuuteen vaikuttavat työtulovakuutuksen kulut sisältävät kaikki varsinaiset etuuskulut paitsi yrittäjien lisäpäivärahojen kuluja (merkitään $M_{\mathbb{T},v}^{etiy}$), sekä työtulovakuutuksen osuuden sairausvakuutusrahaston varsinaisista toimintakuluista

$$M_{\mathbb{T},v}^{ro} = M_{\mathbb{T},v}^{etvs} - M_{\mathbb{T},v}^{yrpv} + O_{\mathbb{T},v}^{tk} M_{\mathbb{SV},v}^{tkvs} = M_{\mathbb{T},v}^{etiy} + M_{\mathbb{T},v}^{tkvs}. \quad (30)$$

Työtulovakuutuksen rahoitusomaisuus vuoden lopussa on siten

$$R_{\mathbb{T},v}^{vl} = R_{\mathbb{T},v}^{va} + T_{\mathbb{T},v}^{ta} + T_{\mathbb{T},v}^{py} + T_{\mathbb{T},v}^{om} + V_{\mathbb{T},v} - M_{\mathbb{T},v}^{etiy} - M_{\mathbb{T},v}^{tkvs}. \quad (31)$$

Rahoitusomaisuuden on oltava vuoden lopussa vähintään 8 % ja enintään 12 % kulujen yhteismäärästä

$$R_{\mathbb{T},v}^{min} = 0,08 \cdot (M_{\mathbb{T},v}^{etiy} + M_{\mathbb{T},v}^{tkvs}) \quad \text{ja} \quad R_{\mathbb{T},v}^{max} = 0,12 \cdot (M_{\mathbb{T},v}^{etiy} + M_{\mathbb{T},v}^{tkvs}). \quad (32)$$

Jos rahoitusomaisuus vuoden lopussa $R_{\mathbb{T},v}^{vl}$ alittaa vähimmäismäärän tai ylittää enimmäismäärän, siirtyy alite tai ylite otettavaksi huomioon seuraavan vuoden vakuutusmaksujen rahoituksessa (12). Rahoitusomaisuuden vaihteluvälistä johtuva siirtyvä erä työtulovakuutuksessa on näin ollen

$$S_{\mathbb{T},v}^{ro} = \min \{ R_{\mathbb{T},v}^{vl} - R_{\mathbb{T},v}^{min} ; 0 \} + \max \{ R_{\mathbb{T},v}^{vl} - R_{\mathbb{T},v}^{max} ; 0 \}. \quad (33)$$

4.6 Yrittäjien lisärahoitusosuus

4.6.1 Taustaa

Kansainvälisen työjärjestö ILO:n yleissopimuksen mukaan sairaudesta johtuvan ansiotulojen lakkaamisen takia on maksettava päivärahaa, jonka omavastuu-aika ei saa olla pitempi kuin kolme päivää ([12]: 18 ja 26 artikla). Suomessa palkan- tai etuudensaajille maksettavan sairauspäivärahan omavastuu-aika on yhdeksän työkyvyttömyyden alkamispäivää lähinnä seuraavaa arkipäivää, mutta koska työsopimuslain mukaan työntekijällä on oikeus saada palkka seitsemältä päivältä työkyvyttömyyden alkamisen jälkeen, ei näiden säännöksiä ole katsottu olevan ristiriidassa.

Yrittäjiä työsopimuslaki ei kuitenkaan koske. ILO:n yleissopimusta noudattaen YEL-vakuutettujen yrittäjien omavastuuajaksi on säädetty yhdeksän päivän asemesta kolme päivää siten, että kolmen ja yhdeksän päivän välisenä aikana työkyvyttömyyden alkamisesta yrittäjille maksetaan lisäpäivärahaa YEL-työtulojen perusteella ([9]: 8L 10§, [2]). Yhdeksän päivän omavastuuajan jälkeen päivärahaa huomioidaan YEL-työtulon lisäksi myös muut mahdolliset työtulot.

Koska yrittäjien omavastuuajan korvaamisessa on kyse kohdennetusta järjestelmästä, on päädytty siihen, että YEL-vakuutetut yrittäjät rahoittavat itse lisäpäivärahoista aiheutuvat kustannukset $M_{\mathbb{T},v}^{yrpv}$ YEL-työtulosta perittävän yrittäjän lisärahoitusosuuden $P_{\mathbb{T},v}^{yr}$ tuotoilla. Yrittäjille aiheutuvien lisäkulujen kompensoimiseksi valtio rahoittaa yrittäjille korvattavan normaalia laajemmän työterveyshuoltotoiminnan (6).

4.6.2 Rahoitettavat kulut ja maksuprosentin laskenta

Yrittäjien lisärahoitusosuuden maksuprosentin laskenta on teknisesti täysin identtinen työnantajien kertakorvauskulujen rahoituslaskelman kanssa (kappale 4.4.2), minkä vuoksi yrittäjien lisärahoitusosuudesta esitetään tässä vain pääpiirteet.

Yrittäjien lisärahoitusosuudella rahoitettavat kulut sisältävät varsinaiset etuuskulut, 8 % varsinaisten etuuskulujen muutoksesta, sekä edelliseltä vuodelta siirtyvän rahoituksen ylijäämän tai vajeen

$$N_{\mathbb{T},v}^{yr} = M_{\mathbb{T},v}^{yrpv} + 0,08 \cdot \left(M_{\mathbb{T},v}^{yrpv} - M_{\mathbb{T},v-1}^{yrpv} \right) + S_{\mathbb{T},v-1}^{yr}, \quad (34)$$

missä siirtyvä erä $S_{\mathbb{T},v-1}^{yr}$ on edelliseltä vuodelta huomioon otettava yrittäjien lisärahoitusosuuden rahoitusomaisuuden enimmäismäärän ylite tai vähimmäismäärän alite (38).

Kuten yhtälössä (21), lasketaan laskennallinen maksutuotto $T_{\mathbb{T},v}^{yrpv*}$ vanhalla maksuprosentilla $P_{\mathbb{T},v-1}^{yr}$, jolloin maksuprosentin muutostarve $P_{\mathbb{T},v}^{yr*}$ on uusien rahoitettavien kulujen $N_{\mathbb{T},v}^{yr}$ ja laskennallisen maksutuoton erotus jaettuna yrittäjän eläkelaisa tarkoitettujen työtulojen summalla $PS_{\mathbb{T},v}^{yr}$ (vrt. yhtälö (22)). Silloin yrittäjien lisärahoitusosuuden maksuprosentti on

$$P_{\mathbb{T},v}^{yr} = P_{\mathbb{T},v-1}^{yr} + P_{\mathbb{T},v}^{yr*}. \quad (35)$$

4.7 Yrittäjien lisärahoitusosuuden rahoitusomaisuus ja siirtyvät erät

Yrittäjien lisärahoitusosuuden rahoitusomaisuus noudattaa samanlaista 8–12 %:n vaihteluväliä kuin muukin työtulovakuutus. Koska yrittäjien lisärahoitusosuuden tuotto on tarkoitettu vain lisäpäivärahojen maksamiseen, myös lisäpäivärahakuluista aiheutuva rahoitusomaisuusvaatimus katetaan samoilla tuotoilla kuin varsinaiset etuuskulut.

Olkoon $R_{\mathbb{T},v}^{yrva}$ yrittäjien lisärahoitusosuuden rahoitusomaisuus vuoden v alussa. Rahoitusomaisuus vuoden v lopussa $R_{\mathbb{T},v}^{yrvl}$ on yksinkertaisesti vuoden alun tilanne lisättyinä yrittäjien lisärahoitusosuuden tuotoilla $T_{\mathbb{T},v}^{yr}$ ja vähennettynä lisäpäivärahojen kuluilla $M_{\mathbb{T},v}^{yrpv}$, jolloin

$$R_{\mathbb{T},v}^{yrvl} = R_{\mathbb{T},v}^{yrva} + T_{\mathbb{T},v}^{yr} - M_{\mathbb{T},v}^{yrpv}, \quad (36)$$

missä lisärahoitusosuuden tuotto $T_{\mathbb{T},v}^{yr}$ lasketaan sijoittamalla $x = yr$ kaavaan (15).

Myös yrittäjien lisärahoitusosuuden rahoitusomaisuuden on oltava vuoden lopussa vähintään 8 % ja enintään 12 % kulujen yhteismäärästä. Kaikki työtulovakuutuksen toimintakulut otetaan huomioon muun työtulovakuutuksen rahoitusomaisuudessa (31), joten

yrittäjien lisärahoitusosuuden tapauksessa rahoitusomaisuuden koon määritetään pelkkien etuusmenojen mukaan

$$R_{T,v}^{yrmin} = 0,08 \cdot M_{T,v}^{yrpv} \quad \text{ja} \quad R_{T,v}^{yrm} = 0,12 \cdot M_{T,v}^{yrpv}. \quad (37)$$

Kuten muilta osin työtulovakuutuksessa, jos rahoitusomaisuus vuoden lopussa $R_{T,v}^{yrvl}$ alittaa vähimmäismäärän tai ylittää enimmäismäärän, otetaan alite tai ylite huomioon seuraavan vuoden yrittäjien lisärahoitusosuudella rahoitettavaa määrää laskettaessa (34). Rahoitusomaisuuden vaihteluvälistä johtuva siirtyvä erä yrittäjien lisärahoitusosuudessa on siis

$$S_{T,v}^{yr} = \min \left\{ R_{T,v}^{yrvl} - R_{T,v}^{yrmin} ; 0 \right\} + \max \left\{ R_{T,v}^{yrvl} - R_{T,v}^{yrm} ; 0 \right\}. \quad (38)$$

5 Kilpailukyky sopimus työtulovakuutuksessa

Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen 29.2.2016 solmimassa kilpailukyky sopimuksessa [13] sovittiin, että työnantajan sairausvakuutusmaksua alennetaan sopimukseen kirjatulla määrällä vuosina 2017 – 2019, sekä vuodesta 2020 alkaen pysyvästi. Valtio rahoittaa työtulovakuutuksen rahoitusvajeen, mutta sitä vastaava valtion rahoitusosuus kohdistetaan sairaanhoitovakuutukseen. Palkansaaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksua alennetaan valtion rahoitusosuuden muutosta vastaavalla euromäärällä ja toisaalta päivärahamaksua nostetaan samalla määrällä.

5.1 Työnantajan sairausvakuutusmaksuprosentin alennus

Olkoon $P_{TK,v}^{taale}$ työnantajan sairausvakuutusmaksun alennus. Sopimuksen mukaan

$$P_{TK,2017}^{taale} = 0,94 \%, \quad P_{TK,2018}^{taale} = 1,00 \%, \quad P_{TK,2019}^{taale} = 1,04 \%, \quad \text{ja} \quad P_{TK,2020}^{taale} = 0,58 \%. \quad (39)$$

Työnantajien lopullinen maksuprosentti on siis

$$P_{TK,v}^{ta} = P_{T,v}^{ta} - P_{TK,v}^{taale}. \quad (40)$$

5.2 Työnantajan alennuksesta syntyvän rahoitusvajeen kattaminen

Työnantajan alennus aiheuttaa työtulovakuutuksen rahoitukseen vajeen, jonka suuruus on

$$M_{TK,v}^{taale} = \frac{1}{12} \cdot (P_{TK,v-1}^{taale} PS_{T,v-1}^{ta} + 11 \cdot P_{TK,v}^{taale} PS_{T,v}^{ta}). \quad (41)$$

Vaje katetaan työtulovakuutuksen puolella korottamalla palkansaaajien ja yrittäjien päivärahamaksua sen verran, että maksutuotto kasvaa vastaavasti. Korotetun päivärahamaksun täytyy tuottaa sekä rahoitus työnantajan alennuksen (41) kattamiseksi että ne tuotot, jotka päivärahamaksulla oli tarkoitus saavuttaa jo pysyvän lainsäädännön mukaan (15). Laskennallisesti kulut, jotka päivärahamaksun tulee siis kattaa, ovat

$$M_{TK,v}^{py*} = M_{TK,v}^{taale} + \frac{1}{12} P_{T,v-1}^{py} PS_{T,v-1}^{py} + \frac{11}{12} P_{T,v}^{py} PS_{T,v}^{py}, \quad (42)$$

missä $P_{T,v-1}^{py}$ ja $P_{T,v}^{py}$ ovat kaavan (20) mukaisia päivärahamaksuja ilman kilpailukyky sopimuksen ja pienituloisten kompensaaion vaikutuksia.

Korotuksen laskuteknikka on sama kuin aiemminkin (16)–(19) eli lasketaan ensin, paljonko päivärahamaksun tuotto olisi, jos vuonna v olisi käytössä vuoden $v - 1$ maksuprosentti (20). Silloin

$$T_{TK,v}^{py*} = \frac{1}{12} P_{T,v-1}^{py} \left(PS_{T,v-1}^{py} + 11 \cdot PS_{T,v}^{py} \right). \quad (43)$$

Määrä, jolla päivärahamaksuja täytyy kasvattaa, on siis

$$P_{TK,v}^{py*} = \frac{12}{11} \cdot \left(\frac{M_{TK,v}^{py*} - T_{TK,v}^{py*}}{PS_{T,v}^{py}} \right). \quad (44)$$

Palkansaaajien ja yrittäjien päivärahamaksu kattaa työnantajien alennuksen, kun

$$P_{TK,v}^{py} = P_{TK,v-1}^{py} + P_{TK,v}^{py*}, \quad (45)$$

missä $P_{TK,v}^{py} = P_{T,v}^{py}$, kun $v \leq 2016$.

5.3 Päivärahamaksun alennus pienituloisille

Kilpailukyky sopimuksen muutokset sairausvakuutuksen vakuutusmaksuissa sellaisinaan alentaisivat nettotuloja pieniä palkkatuloja ansaitsevilla. Päivärahamaksua maksetaan veronalaisista palkka- ja työtuloista, kun taas sairaanhoitomaksua maksetaan kunnallisverotuksessa verotettavasta tulosta. Näiden kahden tulokäsittelyn erojen vuoksi tietyn rajan alittavista ansiotuloista peritään kyllä päivärahamaksu, mutta ei sairaanhoitomaksua. Tästä johtuen pienituloisimmat palkansaaajat eivät hyödy sairaanhoitovakuutukseen kohdistuvasta alennuksesta, vaikka he joutuvat silti maksamaan korotettua päivärahamaksua. Tuloraja, jonka alapuolella nettotulot pienenevät, on noin 14 000 euroa vuodessa vuonna 2017.

Vakuutusmaksujen muutosten aiheuttama nettotulojen lasku pienituloisille hyvitetään eriyttämällä päivärahamaksu ylempään ja alempaan tuloluokkaan 14 000 euron vuositulojen kohdalta vuodesta 2017 alkaen. Alemman maksuluokan kohdalta päivärahamaksu $P_{TK,v}^{py m1}$ laskee nolnaan, mistä syntyvän vajauksen työtulovakuutuksen maksutuottoihin kattavat valtio ja yli 14 000 euroa vuodessa ansaitsevat vakuutetut. Syntyneen vajauksen koko on

$$M_{TK,v}^{m1ale} = \frac{1}{12} P_{TK,v-1}^{py} PS_{T,v-1}^{py m1} + \frac{11}{12} P_{TK,v}^{py} PS_{T,v}^{py m1}, \quad (46)$$

missä $P_{TK,v}^{py}$ on pelkän työnantajien alennuksen huomioon otettava palkansaaajien ja yrittäjien päivärahamaksu (45).

Osana rahoitusvajeen (46) paikkausta valtio alkaa rahoittaa palkansaaajien ja yrittäjien puolesta 3,3 % muista kuin vähimmäismääräisistä vanhempainpäivärahoista ilman lomakorvauksia,

$$V_{TK,v}^{vpim} = 0,033 \cdot (M_{T,v}^{vp} - M_{T,v}^{vpmi} - M_{T,v}^{vplk}). \quad (47)$$

Pysyvän lainsäädännön mukaan valtion rahoittaa edelleen myös 0,1 % muista kuin vähimmäismääräisistä vanhempainpäivärahoista (7).

Valtion osuus (47) ei riitä rahoittamaan pienituloisten päivärahamaksun alennusta kokonaan, vaan loppuosa siitä rahoitetaan korottamalla ylempään maksuluokan päivärahamaksua $P_{TK,v}^{py m2}$ tarvittavalla määrällä. Vakuutetuille tuleva ylimääräinen rahoitusosuus on siis

$$M_{TK,v}^{py m2*} = M_{TK,v}^{m1ale} - V_{TK,v}^{vpim}, \quad (48)$$

josta aiheutuva lisäys päivärahamaksuun on

$$P_{TK,v}^{py m2*} = \frac{12}{11} \cdot \left(\frac{M_{TK,v}^{m1ale} - V_{TK,v}^{vpim}}{PS_{T,v}^{py m2}} \right). \quad (49)$$

Lopulliset päivärahamaksut ovat tällöin

$$P_{TK,v}^{py m2} = P_{TK,v}^{py} + P_{TK,v}^{py m2*} \quad \text{ja} \quad P_{TK,v}^{py m1} = 0. \quad (50)$$

Valtio korvaa maksuluokalle 2 alennuksesta koituvat kulut (48) lisäämällä vastaavan summan sairaanhoitovakuutuksen rahoitukseen.

5.3.1 Valtion osuudet työtulovakuutuksesta kilpailukyky sopimuksen jälkeen

Varsinainen kilpailukyky sopimus ei vielä aiheuttanut muutoksia valtion rahoitukseen työtulovakuutuksessa (9), mutta päivärahamaksun alennuksen mukana tullut valtion osuus (47) tuo siihen ylimääräisen tekijän pysyvään lainsäädäntöön verrattuna. Valtion osuus työtulovakuutuksesta on nyt

$$V_{TK,v} = V_{T,v}^{vpmi} + V_{T,v}^{vrth} + V_{T,v}^{vpim} + V_{TK,v}^{vpim} + V_{T,v}^{math}. \quad (51)$$

6 Sairaanhoidovakuutus

6.1 Sairaanhoidovakuutuksen kulut

Sairaanhoidovakuutus korvaa ansioon perustumattomia sairauden aiheuttamia kustannuksia. Suurimmat sairaanhoidovakuutuksen kuluerät ovat lääkekorvaukset, kuntoutuspalvelut ja matkakorvaukset, joiden osuus on yli 90 % etuuskuluista $M_{\mathbb{S},v}^{et}$. Jäljelle jäävistä etuuskuluista pääosa käytetään lääkärin- ja hammaslääkärinpalkkioihin, tutkimus- ja hoitokuluihin, sekä Ylioppilaiden terveydenhoitosäätiölle suoritettaviin korvauksiin. Muita sairaanhoidovakuutuksen etuuksia ovat maatalousyrittäjien tapaturmavakuutuksen perusturvaan kuuluva sairaanhoito ja sekä ulkomaille maksetut EU-korvaukset.

Sairaanhoidovakuutuksen osuus koko sairausvakuutusrahaston toimintakuluista $O_{\mathbb{S},v}^{tk}$ on 65 % (kappale 3.2). Toimintakulujen osuus kaikista sairaanhoidovakuutuksen kuluista on ollut noin 5 % vuodesta 2009 alkaen eli niin pitkään kuin toimintakuluja on jyvitetty Kelan eri rahastoille nykyiseen tapaan.

6.1.1 Vakuutusmaksuilla ja valtion osuuksilla rahoitettavat yhteiset kulut

Vakuutettujen ja valtion yhteisesti jakosuhteella 55,1 – 44,9 % rahoittamat varsinaiset etuuskulut saadaan vähentämällä kaikista etuuskuluista valtion kokonaan rahoittamat EU-korvaukset, sekä sairaanhoidokorvauksista saadut takautumissuoritukset, työtulovakuutuksen rahoittaman erän harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta (64) ja lääkekorvauksista niitä vähentävät palautusmaksut (65)

$$N_{\mathbb{S},v}^{etvs} = M_{\mathbb{S},v}^{etvs} - M_{\mathbb{S},v}^{eu} - T_{\mathbb{S},v}^{tssh} - T_{\mathbb{S},v}^{hk} - T_{\mathbb{S},v}^{pmlä}. \quad (52)$$

Myös sairaanhoidovakuutuksessa on rahoitusomaisuuden vähimmäismäärä $R_{\mathbb{S},v}^{min}$, jonka määrä on 8 % sairaanhoidovakuutuksen kokonaiskuluista. Vähimmäismäärän turvaamiseksi rahoitettaviin kuluihin sisällytetään 8 % kaikkien kulujen (myös EU-korvausten) muutoksesta edelliseen vuoteen nähden

$$N_{\mathbb{S},v}^{et} = N_{\mathbb{S},v}^{etvs} + 0,08 \cdot \left((N_{\mathbb{S},v}^{etvs} + M_{\mathbb{S},v}^{eu}) - (N_{\mathbb{S},v-1}^{etvs} + M_{\mathbb{S},v-1}^{eu}) \right). \quad (53)$$

Sairaanhoidovakuutuksesta rahoitettavat toimintakulut $N_{\mathbb{S},v}^{tk}$ saadaan kaavojen (1) ja (4) avulla. Näin ollen vakuutettujen ja valtion yhteisesti rahoittamat kulut sairaanhoidovakuutuksessa ovat

$$N_{\mathbb{S},v} = N_{\mathbb{S},v}^{et} + N_{\mathbb{S},v}^{tk}. \quad (54)$$

6.1.2 Valtion kokonaan rahoittamat etuuskulut

Sairaanhoidovakuutuksen etuuskuluista valtio rahoittaa kokonaan Suomessa vakuutettujen muissa EU-maissa ja muissa EU-maissa vakuutettujen Suomessa käyttämien terveydenhuollon palvelujen kustannukset $M_{\mathbb{S},v}^{eu}$ siltä osin kuin muista EU-maista saadut korvaukset $T_{\mathbb{S},v}^{euul}$ eivät niitä kata ([11]: 18–20§).

6.2 Sairaanhoidovakuutuksen tuotot

6.2.1 Vakuutusmaksut

Sairaanhoidovakuutuksen vakuutusmaksuna maksetaan kunnallisverotuksessa verotettavan tulon mukaan perittävää sairaanhoidomaksua. Maksu jakautuu kahteen luokkaan, ansiotuloista maksettavaan palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoidomaksuun $P_{\mathbb{S},v}^{py}$, sekä etuustuloista maksettavaan etuudensaaajien sairaanhoidomaksuun $P_{\mathbb{S},v}^{es}$, jolle pätee

$$P_{\mathbb{S},v}^{es} = P_{\mathbb{S},v}^{py} + 0,0017. \quad (55)$$

Etuudensaaajien korotettua maksua peritään kaikista sellaisista tuloista, jotka eivät ole ansiotuloja ([9]: 18L 20§). Työnantajat eivät osallistu sairaanhoidovakuutuksen rahoittamiseen.

Vakuutusmaksujen tuotto sairaanhoidovakuutukseen vuoden v aikana koostuu palkansaajien ja yrittäjien ansiotuloista maksaman sairaanhoidomaksun tuotosta

$$T_{\mathbb{S},v}^{py} = \frac{1}{12} \left(P_{\mathbb{S},v-1}^{py} PS_{\mathbb{S},v-1}^{pyat} + 11 \cdot P_{\mathbb{S},v}^{py} PS_{\mathbb{S},v}^{pyat} \right), \quad (56)$$

sekä toisaalta etuudensaaajien eläkkeistä ja sosiaalietuuksista maksaman sairaanhoidomaksun tuotosta

$$T_{\mathbb{S},v}^{es} = \frac{1}{12} \left(P_{\mathbb{S},v-1}^{es} PS_{\mathbb{S},v-1}^{es} + 11 \cdot P_{\mathbb{S},v}^{es} PS_{\mathbb{S},v}^{es} \right), \quad (57)$$

missä $PS_{\mathbb{S},v}^{pyat}$ on palkansaajien ja yrittäjien ansiotulojen summa ($PS_{\mathbb{S},v}^{pyat} < PS_{\mathbb{T},v}^{py}$), sekä $PS_{\mathbb{S},v}^{es}$ etuudensaaajien etuustulojen summa vuonna v . Yhteensä sairaanhoidovakuutuksen vakuutusmaksujen tuottoa merkitään

$$T_{\mathbb{S},v}^{vm} = T_{\mathbb{S},v}^{py} + T_{\mathbb{S},v}^{es}. \quad (58)$$

6.2.2 Valtion ennakot sairaanhoidovakuutukseen

Valtion rahoitusosuudet sairaanhoidovakuutuksessa maksetaan etukäteisarvion perusteella siten, että kunkin vuoden tammikuussa maksetaan 1/6 vuotuisesta määrästä ja loput kuukausittain tasaerissä ([10]: 4L 2§), maksuvalmiuden turvaamiseksi ensimmäinen erä on muita suurempi. Valtion ennakot lasketaan erikseen etuuskuluja varten $V_{\mathbb{S},v}^{eten}$ ja toimintakuluja varten $V_{\mathbb{S},v}^{tken}$. Valtion rahoitus EU-korvauksia (kappale 6.2.4) varten maksetaan kuitenkin ennakkoina $V_{\mathbb{S},v}^{eu}$ neljä kertaa vuodessa erillisten arvioiden pohjalta.

Toisin kuin työtulovakuutuksessa (s. 9), sairaanhoidovakuutuksen valtion ennakkomaksujen ja toteutuneiden valtion osuuksien ero otetaan huomioon rahoitusomaisuuslaskelmassa ja valtion ennakoiden yli- tai alijäämä lisätään seuraavan vuoden valtion osuuksiin. Valtion osuuksia etuuskuluista (61) ja toimintakuluista (62) vuonna $v+1$ laskettaessa mukaan tulee siirtyvät erät

$$S_{\mathbb{S},v}^{voet} = V_{\mathbb{S},v}^{et} - V_{\mathbb{S},v}^{eten} \quad \text{ja} \quad S_{\mathbb{S},v}^{votk} = V_{\mathbb{S},v}^{tk} - V_{\mathbb{S},v}^{tken}. \quad (59)$$

Samaan tapaan EU-korvausten lopullisiin valtion osuuksiin (63) otetaan mukaan siirtyvä erä

$$S_{\mathbb{S},v}^{voeu} = V_{\mathbb{S},v}^{eu} - V_{\mathbb{S},v}^{eu}. \quad (60)$$

6.2.3 Valtion osuudet sairaanhoidovakuutuksesta

Sairaanhoidovakuutuksen yhteisesti rahoitettavat etuuskulut (53) jaetaan valtion ja vakuutettujen rahoitettaviksi laissa mainittujen jakosuhteiden mukaan ([9]: 18L 9–10§). Valtion rahoitusosuus $O_{\mathbb{S},v}^{voet}$ yhteisesti rahoitettavista etuuskuluista on 44,9 %, jolloin valtion osuus kaikista rahoitettavista etuuskuluista on

$$V_{\mathbb{S},v}^{et} = O_{\mathbb{S},v}^{voet} N_{\mathbb{S},v}^{et} + V_{\mathbb{S},v}^{eu} + S_{\mathbb{S},v-1}^{voet}, \quad (61)$$

missä $S_{\mathbb{S},v-1}^{voet}$ on valtion etuuskuluennakoiden korjauserä edelliseltä vuodelta (59).

Kaavan (3) mukaan valtion rahoitusosuus sairaanhoidovakuutuksen toimintakuluista $O_{\mathbb{S},v}^{votk} = 0,292$, joten valtion rahoitettavaksi tulee toimintakuluista

$$V_{\mathbb{S},v}^{tk} = O_{\mathbb{S},v}^{votk} N_{\mathbb{S},v}^{tk} + S_{\mathbb{S},v-1}^{votk}, \quad (62)$$

missä $S_{\mathbb{S},v-1}^{votk}$ on edelliseltä vuodelta siirtyvä toteutuneiden valtion vastuulla olleiden toimintakulujen ja valtion toimintakuluennakon erotus (59).

Yhteisesti rahoitettavien kulujen lisäksi valtio rahoittaa yksin sen osan EU-korvauksista (kappale 6.1.2), mitä muut EU-maat eivät rahoita. Valtion osuus EU-korvauksista on siis

$$V_{\mathbb{S},v}^{eu} = M_{\mathbb{S},v}^{eu} - T_{\mathbb{S},v}^{euul} + S_{\mathbb{S},v-1}^{voeu}, \quad (63)$$

missä $S_{\mathbb{S},v-1}^{voeu}$ on edellisen vuoden ennakoiden ja toteutuneiden menojen korjauserä (60).

6.2.4 Muut tuotot

Sairaanhoidovakuutuksen takautumissuoritukset $T_{\mathbb{S},v}^{tssh}$ ovat väärin perustein vakuutetuille maksettuja tutkimus-, hoito-, lääke-, kuntoutus- tai matkakustannusten korvauksia, jotka on peritty takaisin. Takautuvat suoritukset vähennetään etuuskuluista $M_{\mathbb{S},v}^{etvs}$ ennen niiden rahoittamista (52).

EU-korvaukset ulkomaan laitoksilta $T_{\mathbb{S},v}^{euul}$ ovat muista EU-maista maksettuja korvauksia Suomessa annetuista terveydenhuollon palveluista ja muista sairaus- ja äitiysetuuksista ulkomaan kansalaisille. Ulkomailta saadut EU-korvaukset vähennetään valtion vastuulla olevista EU-korvauskuluista (63).

Osa harkinnanvaraisen kuntoutuksen kuluista 1.1.–31.12.2016 rahoitetaan väliaikaisen lain nojalla työtulovakuutuksesta. Sairaanhoidovakuutuksen näin saamaa tuottoa merkitään

$$T_{\mathbb{S},2016}^{hk} = 4\,500\,000 \text{ euroa}, \quad T_{\mathbb{S},v}^{hk} = 0, \quad \text{kun } v \neq 2016. \quad (64)$$

Erä vähennetään kokonaisuuskuluista rahoitettavia etuuskuluja määrittäessä (52). Työtulovakuutuksessa vastaava erä sisällytetään normaaleihin vakuutusmaksuilla rahoitettaviin etuuskuluihin (10).

Palautusmaksu $T_{\mathbb{S},v}^{pm\ddot{a}}$ on lääkevalmisteen myyntiluvan haltijoiden ja lääketukku kaupojen sairausvakuutusrahastolle lääkekorvauskulujen pienentämiseksi suorittama maksu, joka määräytyy vuonna $v - 1$ sairausvakuutuksesta korvatus lääkevalmisteiden tukkuhintaisten myynnin perusteella. Kuten harkinnanvaraisen kuntoutuksen poikkeuksellinen rahoitus (64), myös palautusmaksu on väliaikaisella lailla ([9]: 18L 10a–10c§) nykyisessä muodossaan voimassa vain vuonna 2016,

$$T_{\mathbb{S},2016}^{pm\ddot{a}} = 7\,100\,000 \text{ euroa}. \quad (65)$$

Vuodesta 2017 alkaen palautusmaksu liittyy lääkekorvausjärjestelmään lisättävään uuteen riskinjakomalliin, joka mahdollistaa uusien innovatiivisten lääkkeiden pääsyn korvausjärjestelmän piiriin [4], sairausvakuutusrahaston kannalta palautusmaksun asema vakuutuksessa ei muutu.

6.3 Sairaanhoidovakuutuksen vakuutusmaksujen laskenta

6.3.1 Vakuutusmaksuilla rahoitettavat erät

Vakuutettujen rahoitusosuus (2) sairaanhoidovakuutuksen yhteisesti rahoitettavista kuluista on $O_{\mathbb{S},v}^{vk} = 0,551$, joten vakuutettujen rahoitettavaksi sairaanhoidovakuutuksesta jää

$$N_{\mathbb{S},v}^{vk} = O_{\mathbb{S},v}^{vk} N_{\mathbb{S},v} - S_{\mathbb{S},v-1}^{ro}, \quad (66)$$

missä $N_{\mathbb{S},v}$ on sairaanhoidovakuutuksen yhteisesti rahoitettavat etuuskulut (54) ja $S_{\mathbb{S},v-1}^{ro}$ on sairaanhoidovakuutuksen rahoitusomaisuuden vaihteluvälistä johtuva siirtyvä erä (76).

6.3.2 Sairaanhoidomaksut

Käyttämällä hyväksi yhtälöitä (56)–(58) saadaan laskennalliseksi maksutuotoksi $T_{\mathbb{S},v}^{vm*}$ vuonna v edellisen vuoden $v - 1$ maksuprosenteilla

$$T_{\mathbb{S},v}^{vm*} = \frac{P_{\mathbb{S},v-1}^{py}}{12} \left(PS_{\mathbb{S},v-1}^{pyat} + 11 \cdot PS_{\mathbb{T},v}^{pyat} \right) + \frac{P_{\mathbb{S},v-1}^{es}}{12} \left(PS_{\mathbb{S},v-1}^{es} + 11 \cdot PS_{\mathbb{T},v}^{es} \right). \quad (67)$$

Jotta rahoitettavat kulut saataisiin katettua, täytyy maksutuoton muuttua yhtälön (66) rahoitettavien kulujen $N_{\mathbb{S},v}^{vk}$ ja yllä (67) lasketun laskennallisen maksutuoton $T_{\mathbb{S},v}^{vm*}$ erotuksen verran. Jakamalla tämä muutostarve rahoittamiseen osallistuvien tahojen maksupohjalla saadaan tulokseksi, että määrä, jonka verran maksuprosenttien täytyy muuttua, on

$$P_{\mathbb{S},v}^* = \frac{12}{11} \cdot \left(\frac{N_{\mathbb{S},v}^{vk} - T_{\mathbb{S},v}^{vm*}}{PS_{\mathbb{T},v}^{pyat} + PS_{\mathbb{T},v}^{es}} \right). \quad (68)$$

Vuoden v maksuprosentit saadaan nyt lisäämällä yllä laskettu muutos $P_{\mathbb{S},v}^*$ vuoden $v - 1$ maksuprosentteihin

$$P_{\mathbb{S},v}^{py} = P_{\mathbb{S},v-1}^{py} + P_{\mathbb{S},v}^* \quad \text{ja} \quad P_{\mathbb{S},v}^{es} = P_{\mathbb{S},v-1}^{es} + P_{\mathbb{S},v}^* \quad (69)$$

6.4 Sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuus ja siirtyvät erät

Olkoon $R_{\mathbb{S},v}^{va}$ sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuus vuoden v alussa. Rahoitusomaisuus vuoden v lopussa $R_{\mathbb{S},v}^{vl}$ saadaan, kun vuoden alun tilanteeseen lisätään vuoden aikana saadut tuotot $T_{\mathbb{S},v}$ ja siitä vähennetään vastaavat kulut $M_{\mathbb{S},v}$, jolloin

$$R_{\mathbb{S},v}^{vl} = R_{\mathbb{S},v}^{va} + T_{\mathbb{S},v} - M_{\mathbb{S},v}. \quad (70)$$

Toisin kuin työtulovakuutuksessa, sairaanhoitovakuutuksen puolella rahoitusomaisuuslaskelmaan sisällytetään kaikki sairaanhoitovakuutuksen tuotot ja kulut.

Sairaanhoitovakuutuksen tuotot vuoden aikana yhtälössä (70) jakautuvat pääasiallisesti vakuutusmaksuihin (58), valtion ennakkosuorituksiin (kappale 6.2.2), muihin tuottoihin (kappale 6.2.4), sekä omaisuuden tuottoihin. Tarkemmin eriteltynä tuotto on

$$T_{\mathbb{S},v} = T_{\mathbb{S},v}^{vm} + V_{\mathbb{S},v}^{eten} + V_{\mathbb{S},v}^{tken} + V_{\mathbb{S},v}^{eu en} + T_{\mathbb{S},v}^{eu ul} + T_{\mathbb{S},v}^{tssh} + T_{\mathbb{S},v}^{pm lä} + T_{\mathbb{S},v}^{om}, \quad (71)$$

missä sairaanhoitovakuutuksen osuus sairausvakuutusrahaston omaisuuden tuotoista on sama kuin sen osuus rahaston toimintakuluista eli

$$T_{\mathbb{S},v}^{om} = O_{\mathbb{S},v}^{tk} T_{\mathbb{S},v}^{om}. \quad (72)$$

Rahoitusomaisuuteen vaikuttavat työtulovakuutuksen kulut sisältävät kaikki etuuskulut, mukaan lukien kulut EU-korvauksista, vähennettynä työtulovakuutuksen rahoittamalla osuudella harkinnanvaraisesta kuntoutuksesta (64), sekä sairaanhoitovakuutuksen osuuden sairausvakuutusrahaston toimintakuluista

$$M_{\mathbb{S},v} = M_{\mathbb{S},v}^{etvs} - T_{\mathbb{S},v}^{hk} + M_{\mathbb{S},v}^{tkvs}, \quad (73)$$

missä sairaanhoitovakuutuksen toimintakuluosuus on $M_{\mathbb{S},v}^{tkvs} = O_{\mathbb{S},v}^{tk} M_{\mathbb{S},v}^{tkvs}$.

Kuten työtulovakuutuksessa (32), myös sairaanhoitovakuutuksen rahoitusomaisuuden on oltava vuoden lopussa vähintään 8 % ja enintään 12 % kulujen yhteismäärästä

$$R_{\mathbb{S},v}^{min} = 0,08 \cdot M_{\mathbb{S},v} \quad \text{ja} \quad R_{\mathbb{S},v}^{max} = 0,12 \cdot M_{\mathbb{S},v}. \quad (74)$$

Kuitenkin työtulovakuutuksesta poiketen sairaanhoitovakuutuksessa vaihteluväliä (74) ei vertailla suoraan rahoitusomaisuuteen vuoden lopussa (70), vaan siitä poistetaan ensin valtion rahoitusosuuksien yli- tai alijäämien (59) ja (60) vaikutus. Vertailukelpoinen termi on silloin rahoitusomaisuus vuoden lopussa ilman valtion osuuksien yli- tai alijäämiä

$$R_{\mathbb{S},v}^{vliv} = R_{\mathbb{S},v}^{vl} - S_{\mathbb{S},v}^{voet} - S_{\mathbb{S},v}^{votk} - S_{\mathbb{S},v}^{voeu}. \quad (75)$$

Vertaamalla rahoitusomaisuutta vuoden lopussa ilman valtion osuuksien jäämiä (75) rahoitusomaisuuden vähimmäismäärään ja enimmäismäärään (74) saadaan rahoitusomaisuuden vaihteluvälistä johtuva siirtyvä erä sairaanhoitovakuutuksessa yhtälöstä

$$S_{\mathbb{S},v}^{ro} = \min \{ R_{\mathbb{S},v}^{vliv} - R_{\mathbb{S},v}^{min} ; 0 \} + \max \{ R_{\mathbb{S},v}^{vliv} - R_{\mathbb{S},v}^{max} ; 0 \}. \quad (76)$$

Siirtyvä erä (76) vähennetään seuraavan vuoden vakuutusmaksuilla rahoitettavasta määrästä (66).

7 Kilpailukyky sopimus sairaanhoitovakuutuksessa

Kilpailukyky sopimus [13] alentaa työnantajien sairausvakuutusmaksua ja korottaa palkansaajien ja yrittäjien päivärahamaksua työtulovakuutuksessa. Lisäksi alle 14 000 euroa vuodessa ansaitsevien päivärahamaksun alennus kasvattaa yli 14 000 euroa ansaitsevien päivärahamaksua. Valtio hyvittää palkansaajille ja yrittäjille langenneet työtulovakuutuksen kustannukset sairaanhoitovakuutuksessa ottamalla vastuulleensa vastaavan määrän sairaanhoitovakuutuksen kuluja. Valtion rahoituksen kasvu mahdollistaa palkansaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksun alentamisen.

7.1 Valtion rahoitusosuus sairaanhoitovakuutuksessa

Valtion osuus sairaanhoitovakuutuksen rahoitettavista etuuskuluista on kilpailukyky sopimuksen jälkeen siis

$$V_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{et} = V_{\mathbb{S},v}^{et} + M_{\mathbb{T}\mathbb{K},v}^{taale} + M_{\mathbb{T}\mathbb{K},v}^{pym2*}, \quad (77)$$

missä yhteenlaskettavien toinen termi on työnantajien sairausvakuutusmaksun alennuksesta aiheutunut vaje (41) ja oikeanpuolimmaisoin termi on se osa maksuluokan 1 päivärahamaksun alennuksesta, minkä maksuluokka 2 rahoittaa korotetuilla päivärahamaksuilla työtulovakuutuksessa (48).

Muutos kasvattaa valtion tosiasiallista osuutta sairaanhoitovakuutuksen rahoituksessa. Tällä ei kuitenkaan ole vaikutusta toimintakulujen jakautumiseen valtion ja vakuutettujen välillä, vaan ne jaetaan edelleen pysyvän lainsäädännön mukaisten osuuksien (3) perusteella.

7.2 Sairaanhoitomaksun alennus

Kilpailukyky sopimuksen mukaan palkansaaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksua alennetaan niin paljon, että sen tuotto pienenee sairaanhoitovakuutuksen valtion osuuksien kasvun verran. Alennettava summa saadaan yhtälöistä (41) ja (48)

$$M_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{pyale} = M_{\mathbb{T}\mathbb{K},v}^{taale} + M_{\mathbb{T}\mathbb{K},v}^{pym2*}, \quad (78)$$

jolloin sairaanhoitomaksun tuoton on oltava

$$T_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{pyale} = T_{\mathbb{S},v}^{py} - M_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{pyale}, \quad (79)$$

missä $T_{\mathbb{S},v}^{py}$ on palkansaaajien ja yrittäjien sairaanhoitomaksun tuotto (56) ennen kilpailukyky sopimusta. Jos vuonna v käytettäisiin vuoden $v-1$ kilpailukyky sopimuksen mukaista sairaanhoitomaksua ($P_{\mathbb{S}\mathbb{K},2016}^{py} = P_{\mathbb{S},2016}^{py}$), olisi sen tuotto silloin

$$T_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{py*} = P_{\mathbb{S}\mathbb{K},v-1}^{py} \frac{1}{12} \left(PS_{\mathbb{S},v-1}^{pyat} + 11 \cdot PS_{\mathbb{S},v}^{pyat} \right). \quad (80)$$

Nyt halutun tuoton (79) ja vanhan maksuprosentin mukaisen tuoton (80) erotus on määrä, jonka verran maksutuottoa täytyy muuttaa. Jakamalla maksutuoton muutos maksamiseen osallistuvalla palkkasummalla saadaan tarvittavaksi maksuprosentin muutokseksi

$$P_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{py*} = \frac{12}{11} \left(\frac{T_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{pyale} - T_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{py*}}{PS_{\mathbb{S},v}^{pyat}} \right). \quad (81)$$

Kilpailukyky sopimuksen mukainen alennettu sairaanhoitomaksu vuonna v on silloin

$$P_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{py} = P_{\mathbb{S}\mathbb{K},v-1}^{py} + P_{\mathbb{S}\mathbb{K},v}^{py*}. \quad (82)$$

8 Kilpailukyky sopimus ja vakuutusperiaate

Vuoden 2006 uudistus lisäsi sairausvakuutuksen rahoituksen läpinäkyvyyttä ja vakautta. Vakuutusmaksujen suuruus riippui niillä rahoitettavien kulujen kehityksestä ennalta määrättyjen sääntöjen mukaan, ja eri etuuksien rahoituksen jakautuminen valtion osuuksien ja vakuutusmaksujen kesken oli perusteltua. Uudistusta edeltäneen vuosikymmenen ongelmana ollut rahoituksen sirpaleisuus oli jäänyt taakse, vakuutusmaksujen oli tarkoitus muuttua ainoastaan sairausvakuutukseen liittyvistä syistä. Rahoitusuudistus palautti sairausvakuutukseen vahvasti vakuutusperiaatteen mukaiseksi, etuuksia saavat vakuutetut maksoivat riskin kattavaa vakuutusmaksua, mikä tasoitti riskin vakuutettujen joukossa.

Kilpailukyky sopimus toi suhdannepolitiikan takaisin sairausvakuutukseen, kun vakuutusmaksuja muutettiin radikaalisti työllistymisvaikutusten toivossa. Vuosina 2017 – 2019 työnantajien vakuutusmaksu puolittuu ja vakuutettujen päivärahamaksu kaksinkertaistuu, paitsi pienituloisilla vakuutetuilla, joilla päivärahamaksu poistuu kokonaan. Samaan

aikaan myös ansiotuloista perittävä sairaanhoitomaksu putoaa nolnaan, mutta etuustulosta perittävä sairaanhoitomaksu säilyy ennallaan. Valtion rahoitus sairaanhoitovakuutuksesta kasvaa noin 70 % aiemmasta, lisäksi valtion maksuosuus työtulovakuutuksen ansioon perustuvissa etuiksissa nousee miljoonasta yli 30 miljoonaan euroon vuodessa.

Vakuuttamisessa vakuutuksen rahoituksen ja vakuutuksella katettujen riskien välisen yhteyden heikentäminen vähentää vakuutettujen kannustimia riskien ennaltaehkäisyyn, kun vakuutuksesta maksettujen etuuskulujen kasvusta ei aiheudu vakuutetulle taloudellisia seurauksia. Vakuutuksen kulujen muutoksen heijastuminen suoraan vakuutusmaksujen tasoon johtaisi pidemmällä aikavälillä myös vakaampaan menojen ja maksujen kehitykseen.

Työtulovakuutuksessa vakuutusperiaatteen kannalta suurin muutos kilpailukyky sopimuksen myötä tapahtuu pienituloisten kohdalla, sillä heidät on edelleen vakuutettu, mutta he eivät enää maksa ollenkaan vakuutusmaksuja. Noin joka neljäs työtulovakuutuksen vakuutettu on siis vapautettu vakuutusmaksuista, tosin alhaisen tulotason vuoksi heidän vakuutusmaksunsa muodosti aiemminkin vain noin 6 % maksutulosta. Myös ansiotulosta perittävä sairaanhoitomaksu laskee nolnaan, mutta väliaikaisesti vuosiksi 2017 – 2019, kun sovitut työnantajien alennukset ovat suurimmillaan.

Valtion rahoitusosuuden jyrkkä kasvu sairausvakuutuksessa on toinen puoli kilpailukyky sopimuksen aiheuttamia muutoksia. Sairaanhoitovakuutuksessa valtio rahoittaa yli 80 % kuluista, etuustulosta perittävä sairaanhoitomaksu kattaa loput kulut. Työtulovakuutus rahoitetaan edelleen lähes pelkästään vakuutusmaksuin, valtion rahoitus kasvaa vain pari prosenttiyksikköä, mutta päävastuu maksuista siirtyy palkansaajille. Koko sairausvakuutuksesta valtion maksuosuus kasvaa vuosiksi 2017 – 2019 noin 44 %:iin kuluista eli hieman suuremmaksi kuin se oli vuonna 2005 juuri ennen rahoitusuudistusta.

Valtion rahoitusosuuden kasvu vähentää sairausvakuutuksen vakuutusluonnetta ja vie sitä enemmän verorahoitteen palvelun suuntaan. Tämä heikentää rahoituksen läpinäkyvyyttä ja lisää kielteisiä käyttäytymisvaikutuksia, kun jäljelle jäävätkin sairausvakuutusmaksut koetaan pikemminkin veroina kuin maksuna saadusta vakuutusturvasta.

Kokonaisuutena kilpailukyky sopimus lisää epävarmuutta sairausvakuutuksen rahoituksessa. Tie on nyt auki sille, että vakuutusmaksuja voidaan tulevaisuudessakin muuttaa poliittisin perustein.

8.1 Vakuutusperiaatteen paremmin säilyttävä vaihtoehto

Kilpailukyky sopimus tehtiin työnantajien maksuvelvoitteiden helpottamiseksi, sairausvakuutuksen osalta valtio rahoitti työnantajille annetun alennuksen kokonaisuudessaan. Valtion korvauksen toteutustapa olisi aiheuttanut pienituloisille lisäkuluja, minkä vuoksi pienituloiset päätettiin vapauttaa päivärahamaksusta. Valtio rahoitti myös pienituloisten päivärahamaksualennuksen.

Kilpailukyky sopimus olisi voitu toteuttaa suoraviivaisemmin ja ilman kerrannaisvaikutuksia pienituloisille palkansaajille, mikäli valtion rahoitus työnantajien maksualennuksesta olisi kohdistettu suoraan työtulovakuutukseen. Myös vakuutusperiaatteen kannalta tämä vaihtoehto olisi ollut huomattavasti vähemmän vahingollinen, sillä vakuutettujen osalta rahoitus olisi voinut säilyä täysin entisellään sekä työtulo- että sairaanhoitovakuutuksessa. Kaikki vakuutetut olisivat edelleen maksaneet vakuutusmaksuja kumpaankin vakuutukseen, eikä maksujen tasoonkaan olisi tarvinnut tehdä muutoksia. Valtion rahoitusosuus koko sairausvakuutuksesta olisi yhä kasvanut, mutta vähemmän ilman tarvetta alentaa pienituloisten maksuja, sekä tasapainoisemmalla tavalla, sillä sairaanhoitovakuutuksen rahoitus ei olisi muuttunut ja työtulovakuutuksessakin valtion osuus olisi kasvanut vain noin kolmannekseen kuluista.

9 Liitteet

9.1 Vakuutusmaksut 2006 alkaen

Taulukossa 1 on esitetty sairausvakuutuksen vakuutusmaksut vuosina 2006–2017 pysyvän lainsäädännön mukaisina ennen kilpailukyky sopimuksen soveltamista. Kilpailukyky sopimuksen soveltamisen jälkeiset maksut ovat taulukossa 2.

Taulukko 1: Sairausvakuutuksen vakuutusmaksut pysyvän lainsäädännön mukaan

Vuosi v	Työtulovakuutus				Sairaanhoito- vakuutus	
	$P_{T,v}^{taik}$	$P_{T,v}^{takk}$	$P_{T,v}^{py}$	$P_{T,v}^{yr}$	$P_{S,v}^{py}$	$P_{S,v}^{es}$
2006	2,06 %		0,77 %	0,25 %	1,33 %	1,50 %
2007	2,05 %		0,75 %	0,16 %	1,28 %	1,45 %
2008	1,97 %		0,67 %	0,14 %	1,24 %	1,41 %
2009	2,00 %		0,70 %	0,09 %	1,28 %	1,45 %
2010	2,23 %		0,93 %	0,12 %	1,47 %	1,64 %
2011	2,12 %		0,82 %	0,10 %	1,19 %	1,36 %
2012	2,12 %		0,82 %	0,15 %	1,22 %	1,39 %
2013	2,04 %		0,74 %	0,14 %	1,30 %	1,47 %
2014	2,14 %		0,84 %	0,13 %	1,32 %	1,49 %
2015	2,08 %		0,78 %	0,13 %	1,32 %	1,49 %
2016	2,12 %		0,82 %	0,13 %	1,30 %	1,47 %
2017	1,96 %	0,06 %	0,66 %	0,06 %	1,28 %	1,45 %

Taulukon 1 maksuprosenteista työnantajan maksu ilman kertakorvauskuluja $P_{T,v}^{taik}$ ja vakuutetun päivärahamaksu $P_{T,v}^{py}$ on esitetty yhtälössä (20), työnantajan maksu kertakorvauskuluista $P_{T,v}^{takk}$ yhtälössä (23), yrittäjän lisärahoitusosuus $P_{T,v}^{yr}$ yhtälössä (35) ja sairaanhoitomaksut $P_{S,v}^{py}$ ja $P_{S,v}^{es}$ yhtälössä (69).

Taulukko 2: Sairausvakuutuksen vakuutusmaksut kilpailukyky sopimuksen jälkeen

Vuosi v	Työtulovakuutus				Sairaanhoito- vakuutus	
	$P_{TK,v}^{ta}$	$P_{TK,v}^{pym2}$	$P_{TK,v}^{pym1}$	$P_{T,v}^{yr}$	$P_{SK,v}^{py}$	$P_{S,v}^{es}$
2017	1,08 %	1,58 %	0,00 %	0,06 %	0,00 %	1,45 %

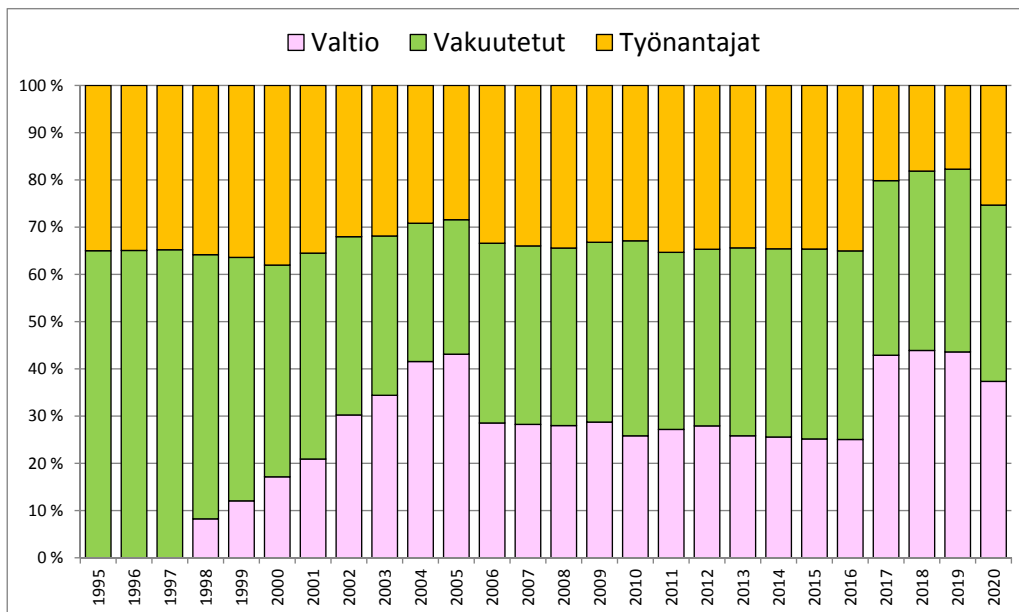
Taulukossa 2 esitetyistä kilpailukyky sopimuksen mukaisista maksuista työnantajan maksu $P_{TK,v}^{ta}$ on johdettu yhtälössä (40), yli tai alle 14000 euroa ansaitsevien vakuutettujen päivärahamaksut $P_{TK,v}^{pym2}$ ja $P_{TK,v}^{pym1}$ yhtälössä (50) ja ansiotuloista perittävä sairaanhoitomaksu $P_{SK,v}^{py}$ yhtälössä (82).

9.2 Rahoitusosuudet 1995 – 2020

Kuvassa 1 on havainnollistettu sairausvakuutuksen rahoituksen painopisteiden muutoksia vuodesta 1995 alkaen, vuosien 2016–2020 rahoitusjakauma on arvioitu olettaen, että rahoitus tapahtuu kilpailukykysovimuksen mukaisesti. Takautumissuorituksia ja omaisuuden tuottoja ei ole huomioitu, arvolisäveron tilitykset sairausvakuutusrahastoon 2000-luvun alussa on tulkittu valtion suorituksiksi.

Valtion rahoitusosuuden kasvu ennen vuotta 2005 erottuu selvästi, samoin vuosien 2006 – 2016 vakaa rahoitustilanne. Kilpailukykysovimus siirtää jakauman jälleen uuteen asetelmaan.

Kuva 1: Sairausrakuutuksen rahoitusosuudet 1995 – 2020

9.3 Merkinnät

Kulut, tuotot ja maksut

- M kulut
- N rahoitettava erä
- O osuus
- P vakuutusmaksu
- PS vakuutusmaksun perusteena olevien tulojen summa
- R rahoitusomaisuus
- S seuraavalle vuodelle siirtyvä erä
- T tuotot
- V valtion osuus

Ylä- ja alatunnisteet

- * laskennallinen erä
- 8p 8 % kulujen muutoksesta
- ale alennus
- at ansiotulot
- en ennakko
- es etuudensaajat
- et etuudet
- hk harkinnanvarainen kuntoutus
- ik ilman kertakorvausta
- im ilman minimipäivärahoja
- iv ilman valtion osuuksien yli- tai alijäämiä
- iy ilman yrittäjien lisäpäivärahoja
- kk kertakorvaus vanhemmuuden kuluista
- kr kuntoutusrahat
- lk lomakorvaukset
- lä lääkekorvaukset
- m1 päivärahamaksun maksuluokka 1
- m2 päivärahamaksun maksuluokka 2
- ma maatalousyrittäjä
- max enimmäismäärä
- mi minimipäivärahat
- min vähimmäismäärä
- om omaisuuden tuotto
- pm palautusmaksu
- pv päivärahat
- py palkansaajat ja yrittäjät
- ro rahoitusomaisuus
- S sairaanhoitovakuutus
- SK sairaanhoitovakuutus ja kilpailukyky-sopimus
- SV sairausvakuutus
- sh sairaanhoitokorvaukset
- sp sairauspäivärahat
- ta työnantajat
- th työterveyshuolto
- tk toimintakulut
- ts takautumissuoritukset
- T työtulovakuutus
- TK työtulovakuutus ja kilpailukykyso-
pi-
mus
- ul ulkomailta saadut korvaukset
- v vuosi, johon muuttuja liittyy
- va vuoden alussa
- vk vakuutetut
- vl vuoden lopussa
- vm vakuutusmaksut
- vo valtion osuus
- vp vanhempainpäivärahat
- vs varsinaiset kulut (ei sisällä 8 % kulujen vuosittaisesta muutoksesta)
- yr yrittäjät

Viitteet

- [1] Hallituksen esitys sairausvakuutuksen päivärahan määräytymissäännöksiä muuttamisesta ([HE 85/1992](#))
- [2] Hallituksen esitys yrittäjän sairauspäivärahan omavastuujasta ([HE 129/2005](#))
- [3] Hallituksen esitys vanhemmuudesta työntantajille aiheutuvien perhevapaakustannusten tasaamisesta ([HE 163/2016](#))
- [4] Hallituksen esitys lääkekorvausjärjestelmän muuttamisesta ([HE 184/2016](#))
- [5] Hallituksen esitys kilpailukyky sopimuksen mukaisista muutoksista sairausvakuutusmaksuihin ([HE 199/2016](#))
- [6] Vuoden 1963 sairausvakuutuslaki ([364/1963](#))
- [7] Laki työntajan sosiaaliturvamaksusta ([366/1963](#))
- [8] Laki maatalousyrittäjien työterveyshuollon eräiden kustannusten korvaamisesta valtion varoista ([859/1984](#))
- [9] Voimassaoleva sairausvakuutuslaki ([1224/2004](#))
- [10] Valtioneuvoston asetus sairausvakuutuslain täytäntöönpanosta ([VnA 1335/2004](#))
- [11] Laki rajat ylittävästä terveydenhuollosta ([1201/2013](#))
- [12] Kansainvälisen työjärjestö ILO:n yleissopimus 130 ([Valtiosopimus 52/1974](#))
- [13] Työmarkkinoiden keskusjärjestöjen neuvottelutulos 29. helmikuuta 2016 kello 00.45
- [14] STM:n työryhmämuistioita 2003:14, *Kansaneläke- ja sairausvakuutuksen rahoitusta selvittäneen työryhmä 2003:n muistio*. STM, Helsinki 2003
- [15] E. Meriläinen, *Talousoaston historiikki vuosilta 1938 – 2013*. Kela, Helsinki 2013
- [16] H. Niemelä, *Yhteisvastuuta ja valinnanvapautta – Sairausvakuutus 50 vuotta*. Juvenes Print Oy, Tampere 2014